

Malmö högskola

Läro-utbildningen
Kultur-språk-medier

Examensarbete

15 högskolepoäng

Kulturella representationer i läroböcker i franska och spanska för gymnasiet

*The representation of culture in Upper Secondary School textbooks
of French and Spanish*

Fredrik Johansson

Therése Ballin

Lärarexamen 90hp

2010-03-22

Examinator: Lars Pålsson Syll

Handledare: Nils Andersson

Sammanfattning

Kultur har en central roll i utbildningen i moderna språk och de läroböcker som används i språkundervisningen bidrar avsevärt till att forma elevens bilder av målspråskulturen.

Syftet med denna uppsats är att undersöka den syn på kultur som förmedlas i tre olika läroböcker i franska respektive spanska. En innehållsmässig analys av de sex läroböckerna genomförs, där fördelningen av Tornbergs tre kulturperspektiv studeras.

Sammanfattningsvis visar undersökningens resultat att *Ett fullbordat faktum* är det kulturperspektiv som präglar de sex läroböckerna. Hälften av samtliga nedslag som gjorts i läroböckerna återfinns i detta perspektiv. Resterande hälften fördelas mellan *En kompetens för framtiden* (30 %) och *Ett möte i öppet landskap* (20 %).

Nyckelord: kultur, läromedelsanalys, läroböcker, franska, spanska, Tornberg

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
2. Syfte	8
3. Teori och centrala begrepp	8
3.1 Sociokulturellt perspektiv	8
3.2 Diskurs.....	9
3.3 Kulturbegreppet	9
3.4 Kultur i språkundervisningen.....	10
3.5 Tornbergs tre kulturperspektiv.....	11
3.5.1 Kultur: Ett fullbordat faktum	12
3.5.2 Kultur: En kompetens för framtiden.....	13
3.5.3 Kultur: Ett möte i öppet landskap.....	15
3.6 Stereotyper i läroböcker.....	16
4. Material och metod	17
4.1 Material.....	17
4.1.1 Läromedel i franska, steg 1	17
4.1.2 Läromedel i spanska, steg 1	18
4.2 Metod.....	18
4.2.1 Analys av teman och propositioner	19
4.2.2 Inplacering av nedslag i matris.....	20
5. Resultat.....	22
5.1 Escalade 1	22
5.2 Au boulot 1	25
5.3 Un air de Paris.....	27
5.4 Por supuesto 1	29
5.5 Buena Idea 1	32
5.6 Mucho Gusto 1.....	34
6. Analys.....	35
6.1 Ett fullbordat faktum i de sex läroböckerna	36
6.2 En kompetens för framtiden i de sex läroböckerna.....	38
6.3 Ett möte i öppet landskap i de sex läroböckerna.....	40
7. Diskussion och slutsatser.....	41
8. Litteratur.....	45

Bilagor.....	47
Bilaga 1: Analysmatris <i>Escalade 1</i>	47
Bilaga 2: Analysmatris <i>Au boulot 1</i>	48
Bilaga 3: Analysmatris <i>Un air de Paris</i>	49
Bilaga 4: Analysmatris <i>Por supuesto 1</i>	50
Bilaga 5: Analysmatris <i>Buena Idea 1</i>	51
Bilaga 6: Analysmatris <i>Mucho Gusto 1</i>	52
Bilaga 7: Tematabeller	53

1. Inledning

"Utbildningen i moderna språk har som syfte att vidga perspektivet på omvärlden och på olika kulturer [...] Ämnet moderna språk ger en bakgrund till och ett vidare perspektiv på olika samhälls- och kulturyttringar som eleverna omges av och är en del av" (Kursplaner i Moderna språk, SKOLFS2000:87).

Citatet ovan visar tydligt att begreppet *kultur* har en central roll i utbildningen i moderna språk. Kulturens roll i språkundervisningen är något som vi har reflekterat en hel del kring såväl under vår högskoleförlagda utbildning som under vår verksamhetsförlagda tid (VFT). Som blivande språklärare i bland annat franska och spanska, har vi nämligen stött på diverse läroböcker i franska, respektive spanska som många gånger presenterar vad som för oss representerar generaliserade och stereotypa bilder av målspråkslandet. Kollektiva identiteter så som "fransmannen" eller "spanjoren" tillskrivs diverse mer eller mindre smickrande egenskaper.

Dessa iakttagelser ledde till att vi började reflektera kring den betydelse läroboken kan tänkas ha för eleven. Att läroböcker i språk till stor del bidrar till att forma våra bilder av den främmande kulturen är något som bland annat Kirsch har påpekat (2004:119). Vi har själva uppmärksammat att läroböckerna har en central roll i språkundervisningen, och utgör ofta basen i undervisningen, en iakttagelse som styrks av Lies Sercus undersökning av användandet av läroböcker i skolan. Serco kom fram till att cirka 60 % av de lärare som svarade i undersökningen använde läroböcker nästan 100 % av tiden (refererad i Cuesta de la 2005:60). Därför känns det angeläget för oss att undersöka just läroböcker och den kulturbild som presenteras i dessa.

Men vilken syn på kultur är det man ska förmedla? Ulrika Tornberg har i sin avhandling *Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000* (2000) bland annat undersökt kulturbegreppet i kursplaner i moderna språk samt i läromedel i tyska. Tornberg (2000:64, 2001:182) konstaterar att läromedel och kursplaner präglas av en syn på språk och kultur som knutna till nationella gränser där kultur presenteras som en produkt, som något man kan studera utifrån, som knutet till nationella gränser. Detta synsätt menar hon korresponderar dåligt med dagens globaliserade samhälle och med våra multietniska klassrum. Detta är reflektioner som även vi har gjort under vår VFT. Tornberg har utarbetat tre olika perspektiv på kulturbegreppet som vi menar fångar

många av kulturbegreppets innebörder; *Ett fullbordat faktum*, *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap*. I denna uppsats kommer vi att undersöka vilket eller vilka av dessa perspektiv som präglar sex läroböcker i franska och spanska.

I vår undersökning har vi valt att arbeta med läroböcker i franska respektive spanska för *steg 1*, gymnasiet/vuxenundervisning, då vi föreställer oss att denna kurs för många elever utgör den första kontakten med målspråket. Därför känns det angeläget att undersöka just den första bok som eleverna presenteras inför.

2. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att undersöka vilket av Tornbergs tre kulturperspektiv som präglar sex läroböcker i Moderna språk (MSPR1201) franska och spanska för gymnasiet/vuxenundervisning. Detta syfte ämnar vi uppnå genom att:

- Undersöka hur fördelningen av Tornbergs tre kulturperspektiv ser ut i respektive lärobok.
- Undersöka hur de tre perspektiven präglar materialet som helhet, det vill säga de sex läroböckerna tillsammans.

3. Teori och centrala begrepp

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Vår uppsats utgår från en sociokulturell teoriram. Den definition och syn på kultur som vi har som utgångspunkt bygger på Vygotskyj och Säljö och det sociokulturella perspektivet på lärande, i vilket lärande bygger på interaktion och sker i samspel med andra (Säljö 2007). Gagnestam (2005:34) menar att ett sociokulturellt perspektiv på kunskap och lärande innebär att man ser de kunskaper som vi förvärvar oss som tolkningar av den omvärld som vi lever i. Dessa tolkningar kommer till i sociala sammanhang och genom sociala handlingar. Var och en av oss gör således olika tolkningar, beroende på vilken kontext som vi befinner oss i (Gagnestam 2005:34, Sundberg 2006:37). Inom det postkoloniala forskningsfältet (Said, Bhabha m.fl. refererade i Sundberg 2005:200) menar man att definitionen av olika begrepp sker utifrån ens egna referensramar; man utgår ifrån sig själv. Bilden av den Andre skapas därmed i en viss kontext och omskapas i en annan. Said menar att i samma ögonblick som vi talar om den Andre så bekräftar vi vår egen identitet "som ofta står i kontrast till

den bild vi skapar" (Refererad i Sundberg 2005:201). Detta får konsekvenser för vårt analysarbete, då även vi utgör en del av ett sociokulturellt sammanhang. Detta färgar våra tolkningar av texterna, identifieringen av temana samt inplaceringen av dess propositioner i Tornbergs perspektiv, ett faktum som även Tornberg (2009) kommenterar.

3.2 Diskurs

Diskursteoretiska resonemang utgör en bakgrund för uppsatsen, inte minst i diskussionen om kulturbegreppet nedan. Diskurs är ett mångfacetterat begrepp som kan definieras på olika sätt. Enligt den franske sociologen Michel Foucault innebär begreppet diskurs "tidsbundna uppsättningar av regler till vilka det inte finns någon författare" (refererad i Tornberg 2000:26f). Således är det som vid en viss tidpunkt betraktas som värdefull kunskap, "regelstyrda, sociala och språkliga konstruktioner", baserade på maktstrukturen i samhället (ibid.). Även Tornberg (2000:26) förklarar begreppet som vad som "vid en viss tidpunkt och i en viss sociokulturell kontext sägs (och görs)". Winther Jørgensen förklarar begreppet som "ett särskilt sätt att tala om och förstå världen" (2000:169). Enligt diskursanalytikerna, definieras sociala fenomen och deras betydelser av de sociala aktörerna (Winther Jørgensen 2000:170). I Nationalencyklopedin går man så långt som att säga att diskursen "så starkt styr vår verklighetsuppfattning att vi är fångade i den" (NE, nätupplaga). Med dessa resonemang i bakgrunden, blir kulturbegreppet ett diskursivt begrepp, eftersom det inte går att fastslå dess betydelse genom allmänna definitioner (Tornberg 2000:25). Kultur är dynamiskt och kontextberoende, snarare än objektivt tillgängligt då de styrs av den diskurs som vi befinner oss i (2000:41). Dess mångfacetterade och ibland svårdefinierbara betydelser presenteras i avsnitten nedan.

3.3 Kulturbegreppet

Kultur är ett vitt och mångdisciplinärt begrepp med skilda definitioner och tolkningar. Det är därför centralt att vi preciserar vilka aspekter som kommer att belysas i denna uppsats. Kultur utifrån det estetiska begreppet innefattar litteratur, konst och musik, medan det antropologiska kulturperspektivet inkluderar allt det som kan tänkas omfatta en grupp människor: språk, tänkesätt, beteende, värderingar, normer, attityder och förhållnings- och agerandemönster och så vidare. Tornberg menar att man historiskt sett inom det senare perspektivet har tenderat att betrakta kultur som något enhetligt och

nationellt bestämt (2001:181). Under 1600-talets framväxt av nationalstater ville man homogenisera och samla invånarna inom nationalstaten med hjälp av bland annat utbildning, traditioner och ritualer (ibid.). Under en tid då kommunikationsmöjligheterna inte var lika välutvecklade som idag och där avståndet i tid och rum var större än i dag, kan man lättare förstå upprätthållandet av det nationellt avgränsbara kulturbegreppet och den kollektiva identiteten.

I dagens globaliserade informations- och kunskapssamhälle, med migration länder emellan och med en stor mångfald av kulturer (etniska, genusbetingade, sociala kulturer med flera) inom varje ”kultur”; blir det svårt eller nästintill omöjligt att upprätthålla föreställningen om ”nationella identiteter och enhetskulturer”, menar Tornberg (2009:68). Tornberg (2001:181) och det moderna antropologiska synsättet ser istället kultur som något som finns överallt, som ett skeende under ständig förändring. Eftersom man själv är en del av kulturen och deltar i dess ständigt skapande och omskapande process, är det svårt att ställa sig utanför den och observera den som fenomen. Kultur blir enligt detta perspektiv således en *process*, snarare än en *produkt*, hävdar bland annat Robinson (refererad i Gagnestam 2005:43). Även Lundgren talar om kultur som ”en meningsskapande process, inte ett tillstånd” (2002:30). Den aktuella kulturteoretiska forskningen behandlar således kultur som något motsägelsefullt och tillfälligt, vilket den danske antropologen Haasager (1996) sammanfattar på ett uttrycksfullt sätt:

Kulturer är inga öar. När människor uppfattar eller försöker skapa något enhetligt i det vardagliga livet uppstår kulturer. Men alla dessa kulturer är i själva verket hybrider. De utgörs av en blandning som innehåller motsägelser, vilket gör att det inte går att säga något entydigt om den. (Haasager, refererad i Gagnestam 2005:19).

3.4 Kultur i språkundervisningen

Under senmedeltiden dyker inslaget av kulturundervisning upp inom språkundervisningen, även kallat *antiquities* (Tornberg 2001:182). Latinstudierna kompletterades med grundliga studier av Romarrikets geografi och historia (ibid.). Gagnestam förklarar i sin bok *Kultur i språkundervisningen* (2005:14) hur kultur betraktades som ett ”avgränsat fenomen, som objektivt kunde studeras”. Eftersom det i fallet Romarriket handlade om en avslutad period, kunde man studera dess kultur som ett avslutat kapitel och som en produkt, ett perspektiv på kulturbegreppet som Tornberg till viss del menar lever kvar även i moderna språk och kulturer (Tornberg 2000:64,

Tornberg 2001:182). I Tyskland intresserade man sig för främmande länders kulturer genom det så kallade *kulturkunde* (Tornberg 2001:182, Gagnestam 2005). Intresset för andra kulturer återspeglades även inom strukturalismen på 1930–60-talet. Här hade den amerikanske lingvisten Robert Lado och den kontrastiva analysen stort inflytande på språkinlärningsforskningen. Lado hävdade att det var möjligt att studera en kultur ”in its normal undisturbed operation” (Tornberg 2009: 67). Han pläderade också för att man skulle ställa upp kriterier och egenskaper för en viss kultur för att kunna kontrastera olika kulturer med varandra och därmed undvika kulturkrockar (Gagnestam 2005:14). Gagnestam menar att denna syn på kulturundervisningen i främmande språk även har kommit att prägla språkundervisningen i Sverige (Gagnestam 2005:11).

Idag ifrågasätts strävan efter att lära ut en objektiv målkultur. Enligt Claire Kramsch (1993) handlar kulturundervisning om att söka och att utveckla ”en tredje plats”, en process i vilken flerstämmighet är en förutsättning. ”Kultur” blir således själva ”kulturskapandet och gränsöverskridandet i de relationer som skapas mellan de många olika människor som befinner sig i undervisningens här och nu” (refererad i Tornberg 2001:188). Även Gagnestam förordar en reformerad språkundervisning. ”I stället för en ren faktainformation, som språkundervisningen traditionellt förmedlat, bör kultur problematiseras och attityder, tänkesätt och värderingar diskuteras” (2006:127). Vidare menar hon att man bör ta avstamp i elevernas egna kulturer (2006:128). Detta förhållningssätt menar hon stämmer bättre överens med den mångkulturella och globaliserade värld som vi lever i (Gagnestam 2006:122), vilket avspeglar sig i våra multietniska klassrum. Forsman (2006:102) menar att det finns ett behov av att medvetandegöra eleverna om mångfald för att motverka stereotypa uppfattningar. Man utvecklar inte automatiskt öppenhet för nya perspektiv genom att lära sig nya språk, inte heller genom kulturella fakta eller upplevelser av andra kulturer (Forsman 2006:103f).

3.5 Tornbergs tre kulturperspektiv

Ulrika Tornberg har i sin avhandling *Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om ”kommunikation” och ”kultur” i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000* (Tornberg 2000) bland annat undersökt kulturbegreppet i svenska läro- och kursplaner. Hon har i detta sammanhang utvecklat de tre kulturperspektiven *Ett fullbordat faktum*, *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap*. Tornbergs avhandling har ett betydligt vidare syfte än denna uppsats. Vi kommer enbart att fokusera på de tre

kulturperspektiven och utifrån dessa analysera de valda läroböckernas kulturframställning. För att illustrera kulturperspektiven använder sig Tornberg av diverse textutdrag från kursplanerna i Moderna språk i Lpo94 och Lpf94. I framställningen nedan applicerar vi perspektiven på kursplanerna för Moderna språk i gymnasieskolan (SKOLFS:2000:87).

3.5.1 Kultur: Ett fullbordat faktum

Kulturperspektivet *Ett fullbordat faktum* förutsätter ett kulturbegrepp företrädesvis begränsat till nationalitet. Man tänker i tankegångar som *ett* språk och *en* kultur och uttrycker en ”föreställning om nationella, enhetskulturer som studieobjekt” (Tornberg 2000:64), något som också återfinns i strävansmålen i kursplanen för Moderna språk: ”reflekterar över levnadssätt, kulturtraditioner och samhällsförhållanden i länder där språket används samt utvecklar fördjupad förståelse och tolerans för andra människor och kulturer” (SKOLFS87). Även om ”internationalisering” och ”kulturell mångfald” nämns på olika ställen i läro- och kursplaner, menar Tornberg emellertid att det är ”enhetsföreställningen” som dominerar” i dessa, och inkluderar utdragen ovan från kursplanen i Moderna språk för gymnasieskolan till kulturperspektivet *Ett fullbordat faktum*. Det framgår inte om det är den majoritetskulturen som kursplanerna avser att studera, eller exempelvis olika sociala grupper, såsom etniska, geografiska, genusbetingade eller generationsbestämda sådana. Hon sammanfattar det så att

målspråkslandets ”kultur” i kursplanerna uppfattas som en oproblematiserad helhet opåverkad av tid och värderingar och av en allt snabbare globaliseringsprocess[...] Det är inte själva friheten att skapa och förändra som man tycks avse i kursplanerna utan det som redan är skapat, produkten, gåvan, som överlämnas till mänskligheten i bildningssyfte. (Tornberg 2000:64).

Ett annat karakteristiskt drag för perspektivet *Ett fullbordat faktum* är betraktandet av ”kultur” som produkt snarare än som process. I kursplaneutdraget ovan observerar Tornberg detta produktperspektiv eftersom ”kulturtraditioner” här beskrivs som något avskilt från levnadssätt och samhällsförhållanden, trots att kultur ur ett antropologiskt perspektiv även innefattar vardagsliv och seder. Man tycks således ha som utgångspunkt ett estetiskt kulturbegrepp där kultur utgörs av konst, musik och litteratur, medan ”levnadssätt” tillhör en annan kategori. Dagens moderna antropologiska uppfattning av kultur som en process av ständigt skapande och omskapande - en process som vi alla är en del av - döljs till fördel av det estetiska kulturbegreppet där kultur är något som utifrån kan betraktas och studeras; ett fullbordat faktum (Tornberg 2000:63).

Detta produktperspektiv på kultur ger ett starkt förenklande och förtingligande drag, genom sitt förutsättande av ett ”innanförperspektiv” som ska jämföras med ett ”utanförperspektiv”; ett ”oss- respektive dem-perspektiv” (2000:71). Hon menar att kursplanernas formuleringar om att utveckla en förståelse för målspråkslänternas levnadssätt och kulturer innebär en risk eftersom det främmande konstrueras och objektiviseras, vilket kan förstärka motsättningarna mellan ”oss” och ”dem”. Dessutom förbises i ett sådant jämförelseperspektiv det ”oförutsägbara och mångtydiga i den ständigt pågående kulturskapande processen både hos 'oss' och 'dem'” (Tornberg 2000:71).

Sammanfattningsvis anser Tornberg att, genom att generalisera ”levnadssätt” och ”kulturer” till kulturtypiska objekt ”att förstå och reflektera över”, saknas i kulturperspektivet *Ett fullbordat faktum* ett problematiserande förhållningssätt till såväl mångfald som till förändring och skillnad (2000:65). Hon ser perspektivet som problematiskt, i sitt sätt att betrakta och jämföra kulturer, som vore de permanenta i tid och rum (2000:67). Vidare betonar Tornberg problematiken i att utgå ifrån enhetlig nationalkultur eftersom dagens svenska klassrum har en ”etniskt alltmer mångfacetterad bakgrund”. I ett mångkulturellt samhälle blir det komplicerat att definiera, jämföra samt reflektera över såväl ”det typiskt [spanska/franska]”, som det ”det typiskt svenska” (2000:67).

3.5.2 Kultur: En kompetens för framtiden

Perspektivet *En kompetens för framtiden* framstår som modernare, då det förutsätter ett antropologiskt kulturbegrepp snarare än ett estetiskt. Kultur som *En kompetens för framtiden* hör enligt Tornberg samman med den kommunikativa kompetensen som fick sitt genombrott i svenska läro- och kursplaner på 70-talet. För att belysa kultur som *En kompetens för framtiden* använder sig Tornberg bland annat av följande textutdrag från kursplanen i Moderna språk i grundskolan och gymnasieskolan:

Förmågan att reflektera över likheter och skillnader mellan egna kulturella erfarenheter och kulturer i länder där språket talas utvecklas hela tiden och leder på sikt till förståelse för olika kulturer och interkulturell kompetens. (SKOLFS:2000:87)

Den ”interkulturella kompetens” som enligt textutdraget ovan ska utvecklas, beskrivs som ”förmågan att reflektera över likheter och skillnader”. Detta sker enligt texten hela tiden och det kommer efter hand att leda till ”förståelse”. Tornberg uppfattar denna

kompetens som en kulturell handlingsberedskap inför det främmande; en ”framtidinriktad kompetens” som ska förkovras för att med tiden kunna tillämpas i möten med andra kulturer (2000:77). Tornberg refererar till Andreas Pauldrach (1992), som menar att språkundervisning i detta perspektiv handlar om att eleverna ska tillhandahållas en språklig handlingsberedskap för olika ”överlevnadssituationer” som kan tänkas infalla i målspråkslandet. En sådan kommunikativt inriktad kulturundervisning syftar, enligt Tornberg, främst till att eleverna språkligt ska klara sig i vardagliga situationer i det främmande landet (2000: 76).

En kompetens för framtiden är en kompetens som är knuten till individen, då det handlar om ett i förväg fastställt kriterium som den enskilde eleven ska uppnå. Tornberg kallar det en ”enkelriktad förståelse som anses kunna utvecklas oberoende av det sammanhang i vilket den skulle kunna användas. Individen står så att säga *utanför* det som hon/han ska klara av att bemöta eller förstå” (2000:72). De människor eller kulturer vilka den utanförstående individen ska reflektera över och förstå, kommer inte till tals i en sådan ensidig process; det saknas flerstämmighet och möjligheter till meningsskapande (2000:76). Även i detta perspektiv är kultur således en fråga om produkt snarare än process (Tornberg 2000:86):

Till ”kultur” som produkt hör då inte enbart samhällsförhållanden, levnadssätten och kulturtraditionerna som skall studeras, förstås och reflekteras över utan också den interkulturella kompetensen i form av ett särskilt, önskvärt beteende som skall utvecklas. Både studieobjektet och målet för beteendet ligger så att säga fast från början och tolkningsföreträdet, både när det gäller vad som skall förstås och hur man skall bete sig, hos någon annan än hos eleven.

Föreställningen om nationella enhetskulturer återkommer också i kulturperspektivet *En kompetens för framtiden*, i likhet med *Ett fullbordat faktum*. Reflektion och jämförelse av kulturella variationer begränsas till att ske *mellan* nationella kulturer, inte *inom* kulturer. Bägge perspektiv utgår följaktligen från generaliserade kulturmodeller som appliceras på nationellt enhetliga kulturer, utan utrymme för exempelvis subkulturer. Tornberg menar, med stöd hos bland annat Kramsch och Pauldrach, att dessa kulturmodeller, ”även om de har som syfte att förbereda de språkstuderande på skillnader och kulturchocker, är i själva verket konsensusmodeller eftersom de varken behandlar konflikterna eller paradoxerna som uppstår ur dessa skillnader utan snarare går ut på att mildra framtida möjliga konflikter” (2000:77). *En kompetens för framtiden* handlar följaktligen om att bygga broar mellan genomsnittskulturer, *mainstream national cultures*, för att motverka negativa föreställningar och fördomar

(Kramsch refererad i Tornberg 2000:77). Tornberg reflekterar dock över ordvalet "egna kulturella erfarenheter" och menar att detta faktiskt kan tyda på en viss medvetenhet om att svenska klassrum är heterogena (Tornberg 2000:240). Om mångfaldstänkandet är utgångspunkt när det gäller elevernas egna erfarenheter, "tycks enhetlighet vara det som denna mångfald skall relateras till" (Tornberg 2000:241).

3.5.3 Kultur: Ett möte i öppet landskap

Medan kultur i de två föregående perspektiven är en på förhand definierad *produkt*, beskriver Tornberg kultur i *Ett möte i öppet landskap* som en "ständig pågående process utan slut; något som skapas i mellanrummet och som ständigt omskapas så länge som människorna kan ådagalägga sig själva och visa vilka de är" (2000:86). Kultur situeras således i det oförutsägbara och flerstämmiga mötet här och nu som sker mellan individer med olika personliga värderingar, förhållningssätt eller världsbilder. Det är det som uppstår i dessa möten som är det intressanta.

Ett möte i öppet landskap refererar till mötet i "utrymmet mitt emellan"; till den tredje platsen, platsen mellan dig och mig. Tornberg menar att i detta gränsland, där en "tredje kultur" skapas, ses olikheter inte som något negativt utan det som är olikt och annorlunda får förbli olikt och annorlunda. Kramschs (1993:210) "tredje plats" representerar samma tankegångar. Även Forsman (2006:105) är inspirerad av Kramschs resonemang kring "den tredje platsen". Forsman menar att det viktigaste steget i denna process är att kunna decentrera sig från sin egen synvinkel, innan man kan förstå den andres. Hon föreslår arbetssätt som skapar ett slags alienation gentemot det egna och det kända så att det bekanta görs okänt (2006:105). För att förstå en annan kultur, måste man förstå sin egen (Kramsch 1993:205). Därmed skulle det vara enklare att nå den tredje platsen (Forsman 2006:105.).

Kultur är i kulturperspektivet *Ett möte i öppet landskap* sammanfattningsvis en flerstämmig process, där alla röster hörs och bidrar till meningsskapandet (Tornberg 2000:83). Detta innebär enligt Kramsch, en av Tornbergs viktigaste referenser vad gäller utvecklandet av detta kulturperspektiv, att eleverna "inte kan ses som passiva mottagare eller konsumenter av en konstruerad *mainstream culture* som förmedlas av läraren eller genom läromedlet eller att språkfunktioner i huvudsak övas för eventuell framtida bruk" (Kramsch refererad i Tornberg 2000:86). Kramsch understryker vidare

att det inte går att undervisa om kulturförståelse eller bygga kulturella broar. Man bör i undervisning och läromedel istället sträva efter en djupare medvetenhet om gränserna och skillnaderna, men utan att dämpa dessa med hopp om att nå en generell kulturell konsensus (Tornberg 2000:86). *Ett möte i öppet landskap* handlar således om att olika individer med olika bakgrund, förutsättningar och värderingar möts och tillsammans formar ett mellanrum, där ”jag” är ”jag”, ”du” är ”du”, ”den Andre” är ”den Andre”, i en ständig och meningsskapande process där alla kommer till tals. *Ett möte i öppet landskap* är ett förhållningssätt, inte en i förväg definierad produkt. Ett förhållningssätt med kommunikation som princip, snarare än som mål (Tornberg 2000:85).

Enligt Tornberg domineras dock Lpo94 av perspektivet *Ett fullbordat faktum* kompletterad med *En kompetens för framtiden* (2000:257). Vi menar att så även är fallet för Lpf94. Trots kulturdimensionens allt vidare betydelse består kulturdiskursen *Ett fullbordat faktum* i kursplan efter kursplan, enligt Tornberg (2000:257f). Kursplanernas ersättande av "svenska förhållanden" med "egna kulturella erfarenheter" kan dock vara "ett första steg till omprövning av kulturbegreppet" (2000:258). Kursplanen för 2000 befinner sig enligt Tornberg (2000:241) någonstans mellan språkundervisningens tradition i *antiquities* och *kulturkunde* och kulturbegreppets nya innebörder. Hon uppmanar till ”rethinking”!

3.6 Stereotyper i läroböcker

Stereotyper kommer att diskuteras i uppsatsens analysavsnitt (6.1) varför vi menar att en definition av begreppet är relevant, samt en redogörelse för dess betydelse i läroböcker. Stereotyper är ”bilder man skapar av andra grupper utan att ha några större kunskaper om dem” (Bodin & Fant 1995:17). Sedan begreppet introducerades i den socialvetenskapliga facklitteraturen betraktades stereotyper som något fullständigt ”förkastligt” och man försökte utarbeta strategier för att få bukt med dessa. Idag anses emellertid stereotyper ha vissa kvalitéer, då de faktiskt kan ”spela en orienterande roll i en alltmer oöverskådlig social verklighet” (Kirsch 2004:134). Kirsch betonar vikten av att inte tabubelägga stereotyper i undervisningen, utan istället våga diskutera dessa. ”Vågar vi inte vara öppna mot förenklade bilder och fördomar mot varandra, blir de lätt till fiendebilder, som är svårare att handskas och umgås med” (Kirsch 2004:140). Även om stereotyper kan vara till hjälp när man utvecklar kunskaper om en ny kultur, är det dock viktigt att ha i åtanke att nationella stereotyper trots allt är etnocentriska i sin

bedömning av andra grupper utifrån egna normer och värderingar (Kirsch 2004:134). Således bör stereotyper och fördomar undvikas i läroböcker (ibid.). Lies Sercu (refererad i De la Cuesta 2005:60) har undersökt hur läromedel i språk kan bidra till en ökad kulturell förståelse och han betonar att även om stereotyper och fördomar inte är direkt explicita i dagens läroböcker, så finns de ofta under ytan och kan urskiljas genom analys av text- eller bildurval.

4. Material och metod

4.1 Material

Urvalet av material har gjorts utifrån samma kriterier för bägge språk, och den språkliga aspekten saknar betydelse för vår analys. Vi vill således betona att det inte är fråga om en kontrastiv studie mellan två språk, utan en analys av materialet som helhet. Urvalet har gjorts utifrån följande villkor:

- Läroboken är avsedd för nybörjarundervisning i Moderna språk (franska eller spanska), steg 1 (MSPR1201).
- Läroboken är av textboks-karaktär. I två fall är boken en kombinerad text- och övningsbok. Inga övningar har dock tagits med i analysen.
- Läroboken är utgiven av ett svenskt förlag med den svenska gymnasie- och vuxenundervisningen som målgrupp.
- Läroboken är skriven av svenska eller svensk-spanska/svensk-franska författare.
- Läroboken är utgiven efter år 2000 då kursplanerna i Moderna språk (MSPR1201) reviderades. (Det är troligt att läromedelsförlagen anpassade sina läroböcker i moderna språk efter denna revision.)

Vi menar att de läroböcker som vi har valt är representativa för undervisningen i franska och spanska (steg 1) inom gymnasie- och vuxenutbildningen. Vi har stött på vissa av dem under VFT men har också förstått, genom samtal med lärare och elever, att böckerna används på flera skolor i undervisningen i moderna språk.

4.1.1 Läromedel i franska, steg 1

Johansson & Swedenborg (2004). *Au boulot 1*. Ekelunds Förlag.

Pettersson & Lindfors (2009). *Un air de Paris*. Gleerups (3:e upplagan).

Tillman, Winblad, Martin, Lönnerblad, Pettersson, Sandberg (2003). *Escalade 1*. Liber (2:a upplagan).

I uppsatsen kommer läroböckerna stundom att omnämnas med full titel, stundom med följande förkortningar:

Au boulot 1 - AUB1

Un air de Paris - ADP

Escalade 1 - ESC1

4.1.2 Läromedel i spanska, steg 1

Masoliver, Barnéus, Rindar (2005). *Por supuesto 1*. Liber (2:a upplagan)

Håkansson, Álvarez Montalbán, Beeck (2006). *Buena Idea 1*. Bonnier Utbildning (1: upplagan)

Lagercrantz & Vall (2002). *Mucho gusto 1*. Bonnier Utbildning (1:a upplagan)

I uppsatsen kommer läroböckerna stundom att omnämnas med full titel, stundom med följande förkortningar:

Por supuesto 1 - PSI

Buena Idea 1 - BII

Mucho Gusto 1 - MGI

4.2 Metod

Vi kommer nu att redovisa vårt val av metod samt varför vi menar att denna kommer att hjälpa oss att få svar på uppsatsens frågeställningar. Tornbergs tre kulturperspektiv (Tornberg 2000) utgör ett naturligt val för oss i vår analys av kulturbegreppet i läromedel. Tornberg har stort inflytande inom modern språkdidaktisk forskning och har bland annat utgjort stående inslag i vår språkdidaktiska utbildning på Malmö Högskola med boken *Språkdidaktik* (Tornberg 2009). Vi anser vidare att det är relevant och intressant att studera hennes iakttagelser kring kulturbegreppets innebörd i såväl kursplaner som läromedel.

För att undersöka vilket av Tornbergs tre kulturperspektiv som präglar de respektive läromedlen, används Hellspong & Ledins *Vägar genom texten - Handbok i brukstextanalys* (1997). Denna textanalysmodell har valts till fördel för mer

samhällsvetenskapligt inriktade metoder som exempelvis Winter Jørgensen & Philips (2000). Hellspong & Ledin (1997) används vid universitet och högskolor inom grundutbildningen i svenska och svenska som andraspråk. Vi har som blivande språklärare själva goda erfarenheter av metoden och menar att denna utgör ett bra redskap vid analys av bruksprosatexter. Bruksprosa "lyfter fram funktionen och siktar in sig på texter som används för praktiska ändamål" (Hellspong & Ledin 1997:16). Denna texttyp står således i kontrast till skönlitteratur som istället förmedlar "det estetiska" (Hellspong & Ledin 1997:14). Enligt Hellspong & Ledin (1997:16f) syftar bruksprosatexter till sakförståelse och handling, medan skönlitteratur snarare ämnar förmedla upplevelser. Även om de läroböcker som vi har valt är uppbyggda av såväl fiktiva berättelser som faktatexter, anser vi att dess funktion är praktisk, nämligen syftande till att lära ut språk och kultur. Därför räknar vi läromedel till bruksprosa. I vår uppsats är vi intresserade av den kulturella dimensionen av lärobokstexterna. Hellspong & Ledins metod ger oss tydliga riktlinjer för hur vi kan plocka ut och analysera texters innehåll. Därför har vi valt denna metod. Hellspong & Ledins (1997:44f) textmodell är omfattande och inbegriper flera viktiga huvudområden. I denna uppsats belyses enbart valda delar ur den *ideationella strukturen* (1997:115) eftersom vårt syfte är att undersöka en innehållsmässig aspekt i texterna, nämligen kulturbegreppet. För att komma fram till vilka av Tornbergs kulturperspektiv (*Ett fullbordat faktum*, *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap*) som präglar läromedlen kommer vi att inledningsvis försöka analysera de kulturbundna temana och dess propositioner som lärobokstexterna tar upp för att därefter koppla dessa till Tornbergs kulturperspektiv. Analysen föregår i två steg:

4.2.1 Analys av teman och propositioner

För att kunna identifiera de kulturbundna temana kommer vi att undersöka texternas ämnesstruktur. I analysen av ämnesstrukturen eller *tematiken* är det viktigt att bestämma sig för en abstraktionsnivå (Hellspong & Ledin 1997:119). Med detta menas att man måste bestämma sig för vilken nivå av texten man vill fokusera på; texten som helhet, stycken eller meningar. Fokus för vår analys kommer att ligga på de kulturbundna huvudämnen eller *makrotema* som vi finner i läromedlen. Ett makrotema talar om vad texten handlar om, här eller i stort, och kan ofta härledas ur textens rubrik, medan mikrotema snarare motsvarar en särskild sida av huvudämnet. Enbart makrotema som rör det moderna antropologiska kulturbegreppet tas upp. Ett annat viktigt begrepp är

propositioner. En proposition är ett påstående om temat. Medan tema pekar ut ämnet ur texten, klargör propositionen textens buskap. Vad sägs om textens ämne? För att kunna avgöra vilket av Tornbergs perspektiv som ska markeras i matrisen nedan (4.2.2), måste såväl tema som proposition analyseras. Autentiska/skönlitterära texter som till exempel Prévert's dikt i *Au boulot 1* (Johansson & Swedenborg 2004:61) analyseras inte, då dessa ej hör till genren bruksprosa. Vi intresserar oss vidare enbart för skriven text av olika slag, såväl deskriptiva texter som dialogtexter, men bortser således från det vidgade textbegreppet. Eftersom läroböckernas kapitel ofta består av flera teman, bortser vi från kapitelindelningen och utgår istället enbart från texterna. Hur många texter som finns i ett kapitel blir därmed ointressant.

4.2.2 Inplacering av nedslag i matris

För att undersöka vilket av Tornbergs tre kulturperspektiv som präglar läromedlen har vi, med inspiration av examensarbetet *Kulturbilden i läromedel i tyska för grundskolan* (Svensson 2008) brutit ned Tornbergs tre kulturperspektiv i sju underkategorier för att lättare kunna identifiera det karakteristiska för respektive perspektiv:

Ett fullbordat faktum: *1A. Historiska/Geografiska fakta/Infrastruktur, 1B. Kulturella produkter, 1C. Samhälls-/Vardagsliv.* Dessa kategorier är inspirerade av Tornbergs resonemang kring *kulturkunde* och *antiquities* (2000:257). Det handlar om att förmedla fakta eller så kallad realia. Således tänker vi att inom underkategori *1A* räknar vi makroteman om städer, länder, dess infrastruktur och geografi. Under *1B* tänker vi oss till exempel makroteman om konstnärer, museer, monument, men också om andra typer av kulturella produkter så som typiska maträtter och så vidare. Vi betraktar även mode som en kulturell produkt. Under *1C* noterar vi makroteman som till exempel rör hälsa och livsstil. Det handlar ofta om kollektiva identiteter så som "fransmannen" och "spanjoren".

En kompetens för framtiden: *2A. Kulturell handlingsberedskap, 2B. Jämförelser.* Dessa kategorier inkluderar vardagsliv knutet till målspråkslandet, i syfte att förbereda eleven inför mötet med "den Andre" (Tornberg 2000:77). *2A* innefattar makroteman som i någon form fungerar som guide för hur man verkar inom den nationellt enhetliga kulturen, i syfte att motverka framtida problemsituationer eller konflikter. Dialogtexter

som exemplifierar hur man betar sig på ett kafé eller i en butik hör till denna kategori. 2B inbegriper texter som syftar till jämförelser mellan nationella, enhetliga mainstream cultures till exempel en text om hushållssysslor i Frankrike och Sverige.

Ett möte i öppet landskap: 3A. Kontextoberoende 3B. Populärkultur. Dessa underkategorier inbegriper makroteman som är kontextfria och där individen, snarare än individens nationalitet, står i centrum. Texterna är inte direkt knutna till nationellt fransk eller spansk kultur. 3A innehåller således makroteman som omtalar personers individualitet snarare än deras kollektiva identitet. I 3B ingår texter som tar upp populärkultur så som media, it, musik och film - representationer som vi tänker anknyter till eleverna referensvärld och erfarenheter i större utsträckning än kategori 1B *Kulturella produkter*.

För att undersöka antalet nedslag inom respektive perspektiv har följande matris utarbetats. I denna återfinns såväl kulturperspektiven, som underkategorierna:

Tabell 1 Analysmatris

Tema	Ett fullbordat faktum			En kompetens för framtiden		Ett möte i öppet landskap	
	1A Historiska/ Geografiska fakta /Infrastruktur	1B Kulturella Produkter	1C Samhälls-/ Vardagsliv	2A Kulturell handlingsberedskap	2B Jämförelse	3A Kontext- oberoende	3B Populärkultur
Tot. inom u-kat.							
Tot. inom persp.							

Varje makrotema och dess propositioner analyseras var för sig och noteras i det eller de perspektiv och i den eller de underkategorier som motsvaras. I matrisen noteras ett nedslag varje gång vi finner stöd för något av perspektiven. Ett makrotema kan ha en eller flera propositioner, det vill säga ett och samma ämne kan omtalas på olika sätt. Makrotemat *Äta på restaurang* skulle således kunna resultera i nedslag i såväl kategori 1A som 2A genom att bestå av två textavsnitt där det ena omtalar en känd restaurangs

historia, medan den andra tar upp användbara fraser att använda på restaurang. Det är antalet nedslag inom respektive perspektiv som är intressant för oss. Att ett tema förekommer i ett eller flera perspektiv är mindre relevant. På detta sätt kommer vi att kunna redovisa vilken kolumn (läs perspektiv/underkategori) som får flest nedslag och därmed kunna tydliggöra vilket av Tornbergs tre perspektiv som präglar läromedlet i fråga.

När det gäller noteringarna av antalet nedslag i Tornbergs perspektiv och kategorier, så kommer vår avgränsning vad beträffar makroteman att få vissa konsekvenser. Enbart de propositioner som anknyter till makrotemat resulterar i ett nedslag i matrisen. I praktiken kan detta innebära att en text som i stort handlar om Spaniens historia och som i ett kort avsnitt omtalar spanska maträtter, enbart noteras i kategori *IA* eftersom textens makrotema är Spanien och inte maträtter från Spanien (*IB*).

5. Resultat

I genomgången som nu följer, kommer fördelningen av Tornbergs kulturperspektiv att presenteras i respektive lärobok. Först redogörs för lärobokens uppbyggnad i form av textupplägg samt andra uppgifter om läroboken som kan ha betydelse för resultatet och analysen. Antalet nedslag inom respektive perspektiv redovisas sedan. Det perspektiv som dominerar vad beträffar antalet nedslag beskrivs utförligt. Utfallet diskuteras och illustreras med hjälp av olika exempel ur den aktuella läroboken. Av utrymmesskäl kan inte samtliga exempel belysas. Vi har därför försökt göra ett representativt urval som vi menar väl illustrerar Tornbergs perspektiv. Fördelningen mellan de övriga perspektiven, samt utmärkande drag för underkategorier belyses också. I kapitel 6 slås resultaten från de sex läroböckerna samman för att kunna avgöra hur de tre perspektiven präglar materialet som helhet, det vill säga de sex läroböckerna tillsammans.

5.1 Escalade 1

Escalade 1 består av 20 kapitel som enligt läroboksförfattarna syftar till att ge "en mångfacetterad bild av dagens Frankrike" (Tillman, Winblad et. al. 2003:3). Varje kapitel består av två texter, varav den första är avsedd att tränas aktivt och den andra (bakgrundstext) läses "för innehållets skull" (ibid.). Bakgrundstexten är skriven på svenska, men suppleras av en fransk översättning av samma text. Bakgrundstexten anknyter tematiskt till den första texten, vilket illustreras i ett av bokens kapitel som

utgörs av dels en dialogtext med olika sätt att hälsa och säga hej då på franska. Därefter följer bakgrundstexten som även den berör hälsningsfraser, den franska kindpussen samt olika politessaspekter att beakta vid ett besök i målspråkslandet.

I *Escalade 1*, noterades totalt 40 nedslag i matrisen enligt Tornbergs kulturperspektiv, vilket framgår av tabell 2 nedan:

Tabell 2 Escalade 1

Underkategorier	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	5	3	14	7	1	10	0
Totalt antal nedslag inom perspektivet	22			8		10	
Andel	55 %			20 %		25 %	

Av tabell 2 kan vi konstatera att det perspektiv som präglar *Escalade 1* är ***Ett fullbordat faktum*** med drygt hälften (55 %) av bokens nedslag inom detta perspektiv. Inom perspektivet ***Ett fullbordat faktum*** är det underkategori *1C Samhälls-/Vardagsliv* som dominerar med 14/22 nedslag. Det är för övrigt denna underkategori som har flest nedslag totalt sett i *Escalade 1*. Således innehåller *Escalade 1* en stor mängd information som har anknytning till det franska samhälls- och vardagslivet. Av exemplen nedan kan vi notera att flertalet propositioner rör den kollektiva identiteten "fransmannen":

Hälften av fransmännen skulle byta jobb om de kunde (2003:17 Yrke).

Vad gör fransmännen på sin fritid? De tittar på TV, spelar på lotto, utövar en sport, håller på med småjobb hemma, påtar i trädgården eller går på bio(2003:31 Fritidsintressen).

Att tvätta fönster och stryka anses som slavgöra, medan däremot dukning är en syssla som inte besvärar någon (2000:45 Hushållsarbete).

Exempel av denna karaktär är många i *Escalade 1* när det gäller underkategori *1C*. Det finns även rikligt med propositioner som fokuserar mer på det omgivande samhället än på "fransmannen" i sig:

Det finns faktiskt 800 000 hotellrum i Frankrike (2003:54 Hotell).

I stadskvarteren finns det också snabbköp och små kvartersbutiker som bagerier, konditorier, köttaffärer och specerihandlare, som skapar liv och rörelse på affärsgatorna (2003:14 Inköp).

På grindarna till husen finns det ofta skyltar som varnar för att det finns en 'elak hund' (2003:10 Husdjur).

Inom underkategorierna *1A Historiska/Geografiska fakta/ Infrastruktur* och *1B Kulturella produkter* får läsaren bland annat stifta bekantskap med Frankrikes geografi genom propositioner som "Bretagne ligger i västra Frankrike" (2003:28 Bretagne) och "Provence är ett privilegierat område tack vare sitt milda klimat och sin skönhet som landskapet utstrålar" (2003:59 Rivieran). Kulturella produkter presenteras genom påståenden som "Det finns olika filmfestivaler. Den mest kända är Cannesfestivalen, som delar ut en 'guldplum' till årets bästa film" (2003:39 Film).

Medan *Ett fullbordat faktum* dominerar *Escalade 1* i antalet nedslag, kan vi konstatera att fördelningen mellan *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap* är relativt jämn med 20 % respektive 25 % av antalet nedslag. Kategori *2A Kulturell handlingsberedskap* förekommer bland annat i olika dialogtexter som syftar till att förbereda eleven inför mötet med en fransktalande i olika situationer så som vid ett besök på banken, på restaurangen eller som i exemplet nedan i en butik:

- Ursäkta, frun. Strumporna, vad kostar de?
- De kostar 12 francs per par, herrn [egen översättning] (2003:12 Inköp).

Även i bakgrundstexterna finner man exempel på utsagor som syftar till att skapa en handlingsberedskap: "Ta för vana att säga ni. Det är aldrig fel. Och glöm inte att hälsa när du går in i en affär eller på ett café" (2003:8 Hälsa, presentera). I *Escalade 1* har enbart ett nedslag i underkategori *2B Jämförelse* noterats. Detta återfinns i ett brev från en ung fransman som skall resa till Östersund med skolan på ett utbyte. Den nationella avgränsningen mellan Sverige och Frankrike är tydlig och ett kontrastivt perspektiv genomsyrar texten (2003:26 Presentera sig).

Inom underkategori *3A Kontextoberoende* återfinns 25 % av det totala antalet nedslag i *Escalade 1*. Gemensamt för dessa nedslag är att det ofta handlar om möten med och mellan individer. Denna individ är förvisso ofta av fransk nationalitet, åtminstone om man utgår från de franska namnen. Viktigt är dock att den nationella identiteten inte står i fokus för framställningen. En text illustrerar en stressig lördag hemma hos en fransk familj; Huset skall städas, disken skall diskas och sängarna skall bäddas. Texten

anknyter till en verklighet som de flesta borde kunna referera till, oavsett nationell tillhörighet (2003:44f Hushållsarbete). I en annan text får läsaren möta herr Pateau under en otursföljd dag (2003:46f Vardag). Även här saknar herr Pateaus franskklingande identitet betydelse. Ytterligare en text handlar om pianisten Nicole i Nice som flyttar in i sin drömlägenhet och som vill inreda denna (2003:58 Möblera). Även här är texten kontextoberoende och bäddar för ett möte mellan läsarens egna erfarenheter och den fiktiva personen Nicole.

Det är tydligt att *Escalade 1* präglas av Tornbergs perspektiv *Ett fullbordat faktum*. Med ett relativt högt antal nedslag inom *Ett möte i öppet landskap* och dess kontextoberoende texter kontrasteras den i övrigt produktorienterade framställningen av kulturbegreppet.

5.2 *Au boulot 1*

Au boulot 1 (Johansson & Swedenborg 2004) omfattar 12 kapitel som innehåller en grundtext (A) och en utökad text (B) där de utökade är en mer språkligt avancerad variant av grundtexten. Ämnesinnehållet är emellertid i de flesta fall snarlikt i de båda texterna. I denna uppsats har bägge versioner tagits med i analysen men då makrotemat i stort sett uteslutande varit gemensamt för de bägge texterna har ett och samma makrotema och propositioner enbart markerats en gång. I varje kapitel finns också en faktatext med "information på svenska om det franska språket och om livet i Frankrike" (2004:3) - dessa texter ingår också i analysen. Däremot tas ej de sånger som presenteras i slutet av varje kapitel med.

Tabell 3 *Au boulot 1*

Underkategorier	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	4	4	6	3	1	3	1
Totalt antal nedslag inom perspektivet	14			4		4	
Andel	64 %			18 %		18 %	

Precis som i *Escalade 1*, är det perspektivet *Ett fullbordat faktum* som dominerar i *Au boulot 1* med 64 % av bokens totala antal nedslag. Fördelningen mellan de tre underkategorierna 1A-1C är någorlunda jämnt fördelade (4/4/6), men även i *Au boulot 1*

är det underkategori *1C Samhälls-/Vardagsliv* som dominerar med 6/14 nedslag. Underkategori *1A* återspeglas bland annat av exempel på historiska fakta så som i propositionen om nobelpriset: "Två fransmän var bland pristagarna det året" (2004:21 Celebriteter). Geografiska fakta presenteras bland annat i makroteman om Frankrikes landskap och departement (2004:10 Frankrike) eller som mer infrastruktursrelaterade informationer så som i: "I Paris kan man ta metron eller gå en lång promenad [egen översättning]" (2004:74f Paris). Nedslag i underkategori *1B Kulturella produkter* berör en fransk skulptur (2004:49 Niki de Saint-Phalle) men också en annan typ av kulturell produkt, nämligen inhemska delikatesser så som ostar: "De mest kända franska ostarna är camembert, brie, roquefort och comté. Getosten vinner mer och mer terräng" (2004:39 Ost). *Samhälls-/Vardagsliv* (kategori *1C*) förmedlas genom uppgifter om bland annat fransmännens husdjur (2004:45 Husdjur), om deras matvanor (2004:31 Frukt, mat, 2004:69 Äta ute lunch) och om invandring till Frankrike (2004:62 Invandring).

Fördelningen av nedslag i perspektiven *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap* är jämn (18 % vardera). Precis som i *Escalade 1*, återfinns utsagorna inom underkategori *2A Kulturell handlingsberedskap* i dialogtexter. I *Au boulot 1* visar dessa hur man bör tala och bete sig på restaurang (2004:65 Äta ute lunch), hur man hälsar på sina grannar (2004: 34ff Samtal) eller hur man beställer på bageriet (2004:13ff Inköp bageri, chark). I underkategori *3A Kontextoberoende* får vi stifta bekantskap med Marie-Emilie (2004:24f Marie-Emilie) och Morgan (2004:55f Morgan). Precis som i fallet med herr Pateau i *Escalade 1*, rör texterna om Marie-Émilie och Morgan inte heller här personernas nationalitet utan de syftar snarare till ett möte med dem som individer.

Precis som i *Escalade 1* är nedslagen ytterst få i underkategori *2B* och *3B* i *Au boulot 1*. *2B Jämförelse* återfinns i en text som belyser en skillnad mellan den franska och svenska gymnasieskolan: "Morgan går i 'seconde' vilket motsvarar första året i svenska gymnasieskolan" (2004:57 Skolan) och nedslaget i *3B Populärkultur* representerar en text om olika franska, europeiska och utomeuropeiska celebriteter så som fotbollsspelaren Zidane och popartisten Madonna (2004:19f Celebriteter).

Precis som i fallet med *Escalade 1* är det tydligt att *Au boulot 1* präglas av ett produktperspektiv på kulturbegreppet, inte minst med tanke på den höga andelen nedslag i perspektivet *Ett fullbordat faktum*.

5.3 *Un air de Paris*

Un air de Paris består av 18 kapitel. Texterna är ofta uppbyggda i dialogform "med ord som du har nytta och glädje av när du kommer till Frankrike" (Lindfors & Persson 2009:3). Till varje kapitel följer en faktatext (À propos du reste) där man "lär känna Paris och Frankrike och allt vad det innebär" (ibid.). För det mesta är det den svenska flickan Marie som är på besök i Paris som vi följer i olika situationer. Värt att notera i denna bok är även seriefiguren Roger som, enligt författarnas presentation, "visar de misstag som du inte kommer att göra, när du har läst UN AIR DE PARIS" (ibid.). Därmed kan man förvänta att boken syftar till att förmedla en kulturell handlingsberedskap till läsaren och att Roger fungerar som ett avskräckande exempel på hur man som icke-fransman inte ska bete sig i Frankrike. Roger gör nämligen bort sig i diverse situationer när han går vilse, beställer fel mat, förfäras över att en ost kan vara grön, fastnar i metron och så vidare. Eftersom Roger figurerar i serierutor, har hans utsagor inte tagits med i analysen, då den seriebetonade framställningen inte tillhör bruksprosagenren. Se 6.2 för vidare diskussion kring karaktären Roger.

Som vi kan se i tabellen nedan, är *Un air de Paris* i likhet med de två övriga franska läroböckerna, ett exempel på en lärobok som präglas av *Ett fullbordat faktum*:

Tabell 4 *Un air de Paris*

Underkategorier	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>Kompetens för framtiden</i>		<i>Ett öppet landskap</i>	
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	8	8	4	13	3	2	0
Totalt antal nedslag inom perspektivet	20			16		2	
Andel	53 %			42 %		5 %	

I *Un air de Paris* genomsyras makrotemana och propositionerna inom *Ett fullbordat faktum* av information om Paris och dess sevärdheter. Av nedslagen i detta perspektiv rör 16/20 kategori 1A *Historiska/Geografiska fakta/Infrastruktur* och 1B *Kulturella produkter*. Boken lägger därmed stor vikt vid att presentera realiafakta om Paris, men

uttalar sig inte i samma utsträckning som *Escalade 1* och *Au boulot 1* om *1C Vardags-/Samhällsliv*. Inom kategori *1A Historiska/Geografiska fakta/Infrastruktur* finns flera exempel. I en text promenerar svenska Marie omkring i Latinkvarter i Paris (2009:52 Quartier Latin). I en annan text följer man hennes strövtåg längs med Seines kajer. Både Marie och läsaren får således en rundtur i området, längs berömda gator, genom kända kvarter och förbi omtalade byggnader och broar (2009:70ff Längs Seine). Utöver Latinkvarteren och floden Seine får vi på liknande sätt även stifta bekantskap med Belleville och Montmartre, två kända stadsdelar i Paris (2009:134 Belleville). Propositioner av mer infrastrukturell karaktär presenteras bland annat i en text om Paris metrosystem (2009:10 Transport): "Tunnelbanan i Paris, le métro, invigdes år 1900 och är en av de största och mest praktiska tunnelbanorna i världen". I *Un air de Paris* är nedslagen i kategori *1B Kulturella produkter* många. Läsaren får bland annat stifta bekantskap med olika museer och monument så som Centre Pompidou, Picassomuseet och Eiffeltornet (2009:43f Sevärdheter, 2009:16 Eiffeltornet). Produktrelaterade propositioner om mat och dryck förekommer också. I likhet med *Au boulot 1* tas Frankrikes många olika ostar upp: "En äkta brie tillverkas i La Brie-distriktet öster om Paris" (2009:87 Ost). Propositioner om mat och dryck förekommer för övrigt också i dialogform. Marie befinner sig vid ett tillfälle på gourmetrestaurang och beställer in vad många skulle beskriva som klassiskt franska rätter: "Hon väljer en lantpaté, sedan en boeuf bourgignon och till dessert en crème caramel [egen översättning]" (2009:136 Gastronomi). Utöver detta kommenterar hon också vad herrarna vid bordet bredvid äter. Även de väljer "typiskt" franska maträtter. Propositioner som dessa medför nedslag i kategori *1B*. Kategori *1C Samhälls-/Vardagsliv* har enbart 4/20 nedslag inom perspektivet *Ett fullbordat faktum*. Ett av dessa nedslag rör Eurons införande i Frankrike (2009:69 Euro). Ett annat nedslag motsvaras av en text om Paris kaféliv: "Fransmannen har sitt stamkafé, dit han ofta går för att dricka sitt kaffe eller ta sin aperitif" (2009:23 Äta, Dricka ute).

En kompetens för framtiden är det perspektiv som har näst flest antal nedslag med 42 %. Det är dessutom inom detta perspektiv som den kategori med flest nedslag finns, nämligen *2A Kulturell handlingsberedskap* med 13 nedslag. Det finns ett stort antal texter som representerar olika praktiska situationer i Frankrike. Bland annat ges exempel på kafédialoger där läsaren får lära sig att beställa och betala (2009:18f Äta, dricka ute). Man får också följa Marie till ett hotell där hon ska checka in (2009:24f

Hotell, 2009:30f Hotell), och till turistbyrån (2009:38 Sevårdheter). Exempelen är många och de syftar alla till att förmedla en kulturell handlingsberedskap. I exemplet nedan ges en beskrivning för hur det går till. Vad ska man säga? Hur ska man bete sig:

Marie går in på banken. Hon går fram till disken som är märkt med VÄXLING. Hon skriver under sina resecheckar och kassörskan frågar:
– Har ni ett id-kort fröken?
– Ja, jag har ett pass.
Marie visar sitt pass och går till kassan för att ta ut sina pengar [egen översättning] (2009:63 På banken).

Med enbart 5 % av nedslagen inom perspektivet *Ett möte i öppet landskap* (2 nedslag inom kategori 3A *Kontextoberoende*), är *Un air de Paris* den bok som har lägst andel nedslag i det perspektivet. Det finns enbart två texter om svenskan Marie som kan betraktas som kontextoberoende. I den ena får vi följa henne till frisören (2009:118f Frisören). Konversationen mellan frisören och Marie är ett kontextoberoende möte mellan två individer, och syftar inte till kulturell handlingsberedskap som i banksituationen ovan eller som i de flesta andra texter om Marie. Det andra kontextoberoende nedslaget återfinns i en text om en problemfylld dag när Marie tvingas köa och trängas med andra människor på posten och på apoteket (2009:108f En strulig dag). I övrigt är boken som konstaterat, mer präglad av *En kompetens för framtiden*.

Utifrån resultatet i *Un air de Paris* är det tydligt att denna bok dels präglas av *Ett fullbordat faktum* genom realiainriktad information men också av *En kompetens för framtiden* i form av användbara fraser och beteendemönster som man kan ha nytta av vid ett besök i målspråkslandet.

5.4 Por supuesto 1

Por supuesto 1 omfattar 15 kapitel, varav de flesta innehåller 5-6 texter. De flesta kapitel inleds med två eller tre lästexter, ofta i form av dialoger. Därefter följer i en del kapitel en eller ett par "realiatexter" och "Un poco más-texter" vilka syftar till extensiv läsning, "med förståelse av innehållet endast i stora drag" (Masoliver, Barnéus et al. 2005:2).

Analysen av makroteman och propositioner har resulterat i totalt 38 nedslag i Tornbergs tre kulturperspektiv, vilket illustreras i tabellen nedan:

Tabell 5 Por supuesto 1

Underkategorier	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	8	1	7	16	1	4	1
Totalt antal nedslag inom perspektivet	16			17		5	
Andel	42 %			45 %		13 %	

Som framgår i tabell 5 är det kulturperspektivet *En kompetens för framtiden* (45 %) som dominerar läromedlet, tillsammans med *Ett fullbordat faktum* (42 %). Tillsammans har 33 av de totalt 38 nedslagen noterats i dessa två kulturperspektiv, medan *Ett möte i öppet landskap* endast utgör 13 % av lärobokstexterna, med 5/38 nedslag.

Av de 17 nedslag som noterats i det dominerande perspektivet *En kompetens för framtiden* har 16 av dessa markerats i 2A *Kulturell handlingsberedskap*. Denna underkategori har dessutom flest nedslag totalt sett i läromedlet, vilket innebär att synen på kultur som en språklig handlingsberedskap inför vistelsen i målpråkslandet har stor betydelse i *Por supuesto 1*. Stor betoning ligger på handlingsberedskap i form av att klara sig som konsument i målpråkslandet, såväl i butiker av olika slag som på restaurang, kafé eller bar. Sex av nedslagen i underkategorin 2A syftar till denna form av kompetens, med texter som berör inköp av frimärken, tidningar, böcker, frukt, kläder samt apoteksvaror, samtliga med fokus på inläring och träning av användbara fraser i butik:

Kan jag få fem frimärken, tack [egen översättning]? (PS1 2005:23 Inköp frimärken).

Har ni de här jeansen, fast i ljusblå [egen översättning]? (PS1 2005:70 Inköp kläder).

Var är provrummet [egen översättning]? (PS1 2005:71 Inköp kläder).

Har ni munkar? Kan jag få en portion [egen översättning]? (PS1 2005:29 På kaféet).

Utöver olika situationer som konsument kan nedslagen i 2A handla om att öva hälsningsfraser, att presentera sig själv, sin nationalitet, tala om vad man arbetar med och var man bor: "Jag heter Eva och är nitton år. Jag är från Tyskland, men nu är jag i Málaga, för att lära mig spanska.(...)Jag jobbar som receptionist i ett multinationellt företag [egen översättning]" (2005:21 Hälsa/Presentera). Även texter som syftar till

turism och resande i målspråkslandet återfinns i flera nedslag i underkategori 2A. Här handlar det exempelvis om att kunna fråga om vilken tid bussen går (2005:28 På bussterminalen), med vilket färdmedel man kan ta sig till ett visst resmål (2005:64 Resa), att kunna fråga efter samt ge vägbeskrivningar samt att kunna klara sig vid sjukdomsfall i målspråkslandet. De nedslag som noterats i *En kompetens för framtiden* är, i enlighet med Tornbergs definitioner, alla kontextbundna till målspråkslandet. Värt att notera är att endast ett nedslag återfinns i kategori *2B Jämförelse*.

Medan samtliga nedslag i *En kompetens för framtiden* utgörs av dialogtexter och fokuserar på kommunikativ kompetens, består merparten av nedslagen i *Ett fullbordat faktum* av faktatexter, med syfte att förmedla realia i form av *kulturkunde*. Av de totalt 16 nedslag som noterats i detta perspektiv faller endast ett under kategori *1B* (2005:63 Tjurfäkting). Resterande nedslag är relativt jämnt fördelade mellan *1A* (8 nedslag) och *1C* (7 nedslag). I kategori *1A* står geografi i fokus, med propositioner som förmedlar geografiska fakta:

Spanien ligger på den Iberiska Halvön, i södra Europa (2005:24 Spanien).

I Peru finns det djungel och mycket höga berg med snö (2005:27 Peru).

Andalusien är en viktig jordbruksregion (2005:32 Andalusien).

Genom nedslagen i kategori *1C* får läsaren kunskaper om spanjorernas språk, religiösa högtider, intressen och vardagsliv. Det påstås bland annat att spanjorerna spenderar många miljoner på lotterier, bingo och spelautomater (2005:22 Lotterier). Dessutom påstår man att "många spanjorer, mexikaner, colombianer och andra latinamerikaner har för vana att läsa tidningen på baren, medan de dricker en kaffe eller en läsk" (2005:56 Tidningar).

Med endast 5/38 nedslag i *Ett möte i öppet landskap*, kan det sammanfattningsvis konstateras att ett produktperspektiv på kultur genomsyrar *Por supuesto 1*, snarare än synen på kultur som process. Kontextneutrala texter och populärkultur förekommer sällan. Istället ges företräde för traditionellt orienterad *kulturkunde* och dialogtexter som förbereder läsaren inför mötet med den Andre i målspråkslandet. Precis som i *Un air de Paris* betonas *Ett fullbordat faktum* och *En kompetens för framtiden*, till förmån för *Ett möte i öppet landskap*.

5.5 Buena Idea 1

Buena Idea 1 är indelad i tjugofyra kapitel och består av såväl dialoger, som ”berättande eller beskrivande texter”. Vissa texter syftar till intensiv läsning, medan andra, de som markerats med ett "L" i innehållsförteckningen, är avsedda att läsa som informationstexter (Håkansson, Álvarez-Montalbán, Beeck 2006:3). De sistnämnda texterna inbegriper faktakunskap i form av realia, medan övriga texter till största del utgörs av dialoger och kommunikativa texter i olika former.

Tabell 6 Buena Idea 1

Underkategorier	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	5	2	6	7	1	7	4
Totalt antal nedslag inom perspektivet	13			8		11	
Andel	41 %			25 %		34 %	

I tabell 6 kan det konstateras att av totalt 32 nedslag har 13 stycken noterats i kulturperspektivet *Ett fullbordat faktum*. I *En kompetens för framtiden* återfinns 8 nedslag, och i *Ett möte i öppet landskap* resterande 11 nedslag. Nedslagen är relativt jämnt fördelade i Tornbergs tre kulturperspektiv. Värde att notera är den höga andelen nedslag i *Ett möte i öppet landskap*. Med 11/32 nedslag utgör dessa 34 % av samtliga nedslag. *Buena Idea 1* är således den bok med högst andel nedslag i detta perspektiv.

Inom perspektivet *Ett fullbordat faktum* dominerar underkategorierna *1A* (5) och *1C* (6). I *1A* återfinns realia i form av geografiska texter med makrotema som berör spansktalande städer och länder, medan vi i kategori *1C* noterat makrotema vars propositioner syftar till att beskriva och förklara samhällsfenomen såsom dubbningen av utländska filmer i Spanien och Latinamerika (2005:53 Film) eller det hårda spanska skolsystemet (2006:55 Skolan). Propositioner om makrotemat Madrid (2006:22 Madrid) återges i utdraget som följer:

[Madrid] är en öppen stad, och folk är mycket trevliga[...] Men det allra viktigaste med Madrid är gatulivet, den spontana kommunikationen mellan människor. I Madrid finns det alltid tid till att prata med sin granne...[egen översättning] (2006:22 Madrid).

Buena Idea 1 är starkt präglad av perspektivet *Ett möte i öppet landskap*. Av samtliga 11 nedslag i detta perspektiv faller 7 av dessa, en dryg tredjedel, in i underkategori *3A*. I

flera av dessa texter följer läsaren olika individer i deras möten med vänner och familj hemma eller på gatan, i musikaffären eller ute på diskoteket. Samtal mellan människor med teman som fritidsplaner, musik, favoritsporter eller stressiga arbetsförhållanden återfinns i denna underkategori. Gemensamt för samtliga nedslag är den kontextneutrala karaktären samt dess fokus på individen i mötet med andra människor, oberoende av nationalitet eller geografisk lokalisering, som till exempel i texten om Ángel Garcías speciella dag då han bestämmer sig för att förändra sin stressiga vardag på jobbet för att istället få mer tid att prata med sin fru och sina barn (2006:32f Ángel Garcías dag). Populärkultur och ungdomsrelaterade teman finns representerade i 4 nedslag. I underkategori 3B återfinns diverse teman som berör ungdomars vardag, med speciell betoning på musik, film och bio. Såväl dialoger som beskrivande texter finns representerade. Läsaren får exempelvis ta del av Enrics, Josés och Carmens samtal kring valet av film inför kvällens biobesök (2006:50 Film-Bio), samt bekanta sig med en rad kända och aktuella personligheter inom musik och film, bland annat Ricky Martin, Jennifer López, Antonio Banderas och Penélope Cruz (2006:58f Spanskspråkig kultur).

Vad beträffar *En kompetens för framtiden*, utgör detta perspektiv minst antal nedslag. I likhet med *Por Supuesto 1* består samtliga makroteman i detta perspektiv av propositioner vilka syftar till kulturell handlingsberedskap inför vistelsen i målspråkslandet. Användbara fraser vid inköp av kläder och mat är starkt representerade i detta perspektiv (2006:42 Inköp kläder) (2006:28 Inköp mat), tillsammans med diverse café och restaurangdialoger (2006:13f Äta/dricka ute). Även i *Buena Idea 1* är antalet nedslag i underkategori 2B lågt. Endast ett nedslag berör kulturkontrastivitet och jämförelsen mellan nationer och nationsbundna grupper av människor, nämligen makrotemat med rubriken "En bättre framtid" vars proposition handlar om att jämföra människors levnadsförhållanden i Marocko och Spanien (2006:44f Migration - "En bättre framtid"). Avslutningsvis konstaterar vi att *Buena Idea 1* innehåller en relativt jämn fördelning av Tornbergs tre kulturperspektiv, dock med dominans av *Ett fullbordat faktum* och *Ett möte i öppet landskap*. Med sina 11 nedslag i *Ett möte i öppet landskap* (34 %) har *Buena Idea 1* en starkare prägling av processperspektivet på kultur än övriga läroböcker.

5.6 *Mucho Gusto 1*

Mucho Gusto 1 (Lagercrantz & Vall 2002) består av 34 kapitel grupperade i ämnesområden, ofta inledda med en upptaktssida som introducerar temat eller temana i fråga. "Stommen i *Mucho Gusto 1* utgörs av dialoger, berättande och beskrivande texter" (ibid.). Ofta ingår en eller flera faktabetonade texter. Flera kapitel avslutas med klassiska spanska eller latinamerikanska sånger, vilka vi inte inkluderar i vår analys då dessa ej tillhör genren bruksprosa (se 5.1). De övningar och texter med övningskaraktär som förekommer i boken har uteslutits ur analysen.

Tabell 7 *Mucho gusto 1*

	<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
Underkategorier	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B
Nedslag inom u-kat.	7	10	6	11	0	10	1
Totalt nedslag inom perspektivet	23			11		11	
Andel	51 %			24,5%		24,5%	

Sammanlagt har 45 nedslag placerats in i Tornbergs tre kulturperspektiv, enligt tabellen ovan. Hälften av dessa nedslag (51 %) har noterats i *Ett fullbordat faktum*, medan övriga nedslag fördelats jämnt mellan perspektiven *En kompetens för framtiden* (24,5%) och *Ett möte i öppet landskap* (24,5%), med 11 nedslag i respektive perspektiv.

Fördelningen av nedslag inom det starkt dominerande perspektivet *Ett fullbordat faktum* är förhållandevis jämn, om än med något större tyngdpunkt på underkategori *1B*. Bland de 10 nedslag som återfinns i denna kategori, dominerar makroteman som rör estetisk kultur. I en text får läsaren stifta bekantskap både med Madrids konstmuseer och med kända konstverk (2002:62 Konst). En annan text ägnas åt konstnären Goya och hans tavla "Carlos IV:s familj" (2002:99 Tavla de Goya) och i ytterligare en text presenteras den colombianske konstnären Botero och hans verk (2002:130 Konstnären Botero). I underkategori *1A* dominerar realia i form av geografiska texter med makroteman som berör spanstalande städer och länder. I kategori *1C* återfinns makroteman om exempelvis mexikaners och spanjorers mat- och dryckesvanor. En annan text behandlar mäns och kvinnors olika attityder till konsumtion.

[Spanjorerna] äter lunch mycket sent, klockan två eller tre. Dessutom äter de inte så mycket frukost på morgonen [egen översättning] (MGI 2002:85 Spanjorers matvanor)

Mexikanerna, speciellt vid kusten, tycker mycket om fisk [egen översättning] (MGI 2002:83 Mexikaners matvanor).

Enligt sociologiska studier, gör män mer planerade inköp och är mer påverkade av märken än kvinnor. Kvinnor, däremot, är mer mottagliga för erbjudanden och har större förmåga att improvisera samt att spara [egen översättning] (MGI 2002:89 Konsumtion).

I perspektiven *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap* är nedslagen jämnt fördelade. I *En kompetens för framtiden* är 100 % av samtliga 11 nedslag noterade i underkategori 2A. Inga nedslag i *Mucho Gusto 1* återfinns således i *2B Jämförelse*. Den kulturella handlingsberedskap som karakteriserar 2A innefattar kommunikativ kompetens framför allt i form av inköp av olika slag, beskrivning och presentation av sig själv och andra samt teman med propositioner vilka syftar till att kunna fråga om och ge vägbeskrivningar, på samma sätt som i *Por Supuesto 1* och *Buena Idea 1*. I de 11 nedslagen som noterats i *Ett möte i öppet landskap* tillskrivs 10 stycken underkategori 3A. Endast ett makrotema tar upp populärkultur, nämligen texten om kända populärkulturella personligheter där till exempel musiker och fotbollsstjärnor presenteras (2002:12f Celebriteter). I 3A återfinns makroteman så som Nurias och Anas samtal kring lovet och hur de spenderat detta (2002:59 Lovet), och telefonsamtalet mellan Luis och Pepe, då Luis bjuder in Pepe till sin fest (2002:69 Invitation), två exempel som belyser det kontextfria mötet mellan individer, utan direkt anknytning till målspråkslandet:

- Hallå?
- Hej, det är Pepe. Du, jag är hemma hos Juan. Kan du inte komma? Vad gör du? Juan har ordnat en jättebra fest. Här är mycket folk och musiken är fantastisk. Vi dansar salsa och det finns råkor. Vi har det jättekul, det är bara du som fattas. Har du lust att komma? [egen översättning] (2002:69 Invitation)

Även om både *En kompetens för framtiden* och *Ett möte i öppet landskap* är väl representerade i *Mucho Gusto 1*, är det tydligt att läromedlet domineras av kulturperspektivet *Ett fullbordat faktum*, med stor betoning på kulturella produkter i form av estetisk kultur. Med 34 av totalt 45 nedslag i Tornbergs två första kulturperspektiv kan det konstaterats att även här är det ett produktperspektiv på kultur som dominerar.

6. Analys

Tornbergs kulturperspektiv kommer nu att analyseras i materialet som helhet. Analysarbetet av de sex läroböckerna resulterade i totalt 215 nedslag, vilket innebär att

vi har funnit belägg för Tornbergs olika kulturperspektiv 215 gånger i materialet som helhet (tabell 8). Av dessa återfinns hälften i *Ett fullbordat faktum*. Resterande 50 % fördelas mellan *En kompetens för framtiden* (30 %) och *Ett möte i öppet landskap* (20 %).

Tabell 8 Fördelning samtliga läroböcker

	<i>Ett fullbordat faktum</i>					<i>En kompetens för framtiden</i>				<i>Ett möte i öppet landskap</i>			
	<i>1A</i>	<i>1B</i>	<i>1C</i>	tot.	%	<i>2A</i>	<i>2B</i>	tot.	%	<i>3A</i>	<i>3B</i>	tot.	%
ESC	5	3	14	22	55	7	1	8	20	10	0	10	25
AUB	4	4	6	14	64	3	1	4	18	3	1	4	18
ADP	8	8	4	20	53	13	3	16	42	2	0	2	5
PS1	8	1	7	16	42	16	1	17	45	4	1	5	13
BI1	5	2	6	13	41	7	1	8	25	7	4	11	34
MG1	7	10	6	23	51	11	0	11	24	10	1	11	24
Tot.	37	28	43	108	50	57	7	64	30	36	7	43	20

6.1 *Ett fullbordat faktum i de sex läroböckerna*

Ett fullbordat faktum är det perspektiv som mest markant präglar våra läroböcker i franska och spanska, med hälften av materialets nedslag i detta perspektiv. Genom att samtliga läroböcker i olika hög grad har inslag av faktatexter, förefaller den höga andelen nedslag inom *Ett fullbordat faktum* som naturlig. Att detta perspektiv präglar vårt material är inte förvånande. Även Tornberg finner *Ett fullbordat faktum* dominerande såväl i Lpo94 som i hennes undersökning av läromedel. I vårt material kan vi också konstatera att en föreställning om "nationella enhetskulturer" (Tornberg 2000:64) är vanligt förekommande. Produktperspektivet på kultur är därmed tydligt. Vi ser många spår av *kulturrkunde* (3.4) och *realiakunskap* i vårt material, där framför allt olika geografiska och landsrelaterade fenomen presenteras i produktform:

Mittpartiet av Pont-Neuf vilar på spetsen av Île de la Cité, en av de två stora öarna i Seine (ADP 2009:78).

Madrid är Spaniens huvudstad, med ca 5 miljoner människor (BI1 2006:56).

Andalusien är en viktig jordbruksregion (PS1 2005:32).

Provence är ett privilegierat område tack vare sitt milda klimat och sin skönhet som landskapet utstrålar" (ESC1 2003:59 Rivieran).

Det är tydligt att det finns många nedslag i underkategori *1A Historiska/Geografiska fakta/Infrastruktur*. Även det estetiska kulturbegreppet (*1B*) finns representerat i materialet i form av konst, musik, litteratur, arkitektur, men i betydligt mindre

utsträckning än perspektivets övriga underkategorier. I kategori *IC* har de flesta av perspektivets nedslag noterats. Dessa utmärker sig genom att presentera ett stort antal explicit uttryckta stereotyper (3.6). Stereotyperna i materialet förstärker produktperspektivet eftersom olika nationella grupper ("fransmännen", "spanjorerna") samt länder, städer och regioner tillskrivs generaliserade egenskaper. Dessa generaliserade skildringar av olika grupper presenteras ibland som *faktiska propositioner*, med andra ord som ett faktum (Hellspång & Ledin 1997:133):

I Frankrike äter man ost efter huvudrätten eller istället för dessert och dricker gärna ett glas rödvin till (ADP 2009:87).

Vad gör fransmännen på sin fritid? De tittar på TV, spelar på lotto, utövar en sport, håller på med småjobb hemma, påtar i trädgården eller går på bio (ESC1 2003:31).

Att tvätta fönster och stryka anses som slavgöra, medan däremot dukning är en syssla som inte besvärar någon" (ESC1 2003:45).

Mexikanerna, speciellt vid kusten, tycker mycket om fisk [egen översättning] (MG1 2002:83).

[Spanjorerna] äter lunch mycket sent, klockan två eller tre. Dessutom äter de inte så mycket frukost på morgonen [egen översättning] (MG1 2002:85).

Spanjorerna spenderar många miljoner på lotterier, bingo och spelautomater (PS1 2005:22).

Ibland garderar sig dock läromedelsförfattarna på olika sätt, genom att markera något som en möjlighet, som en *icke faktisk proposition* (Hellspång & Ledin 1997:133). Propositionen är språkligt sett inte faktisk, i ordval som "i de flesta fall", "många spanjorer", men den generaliserade bilden kvarstår emellertid:

[Äter ost] **ofta** två gånger om dagen och vanligtvis i slutet av en måltid (AUB1 2004:39)

De flesta franska hushåll har minst tre hushållsmaskiner och varje hushåll har ett dussintal små apparater (ESC1 2003:20).

Om du hör någon säga att han har `ont i magen´ är det **förmodligen** efter en god måltid" (ESC1 2003:57).

Många spanjorer, mexikaner, colombianer och andra latinamerikaner har för vana att läsa tidningen på baren, medan de dricker en kaffe eller en läsk" (PS1 2005:56).

Stereotypa bilder av målspråkslandet, oavsett om de presenteras som faktiska eller icke faktiska propositioner, bidrar till att presentera en förenklad bild av kollektiva identiteter såsom "fransmän" eller "spanjorer". Produktperspektivet förstärks på så sätt ytterligare genom att betrakta dessa grupper som från utsidan observerbara. Vidare menar vi att det är anmärkningsvärt att man presenterar faktiska propositioner utan källhänvisning i de

fall där detta är nödvändigt. Som vi har sett i Kirsch (2004:119) påverkar läroböcker elevernas uppfattningar av den främmande kulturen. Därför är det viktigt att diskutera de stereotyper och generaliserade bilder som förekommer i läroböckerna. Det finns annars en risk att eleverna tolkar dessa förenklade bilder som sanningar, vilket kan leda föreställningen att mexikanen frossar i fisk, fransmännen i ost, vilket i sin tur leder till magont. Den etnocentriska och förenklade bilden av det nationellt enhetliga stämmer knappast överens med det globaliserade samhälle vi lever i, där nationella avgränsningar tappar betydelse. För visst är det så att man även i Sverige gärna spelar bingo, köper lotter, samt äter ost efter maten? Och kanske är det så att de flesta människor, oavsett nationell tillhörighet, inte jublar över att putsa fönster? Fast det finns nog de som tycker att just den hushållsaktiviteten är tillfredställande, och det är just denna individuella aspekt som motverkas och försvagas av stereotypa bilder.

6.2 En kompetens för framtiden i de sex läroböckerna

En kompetens för framtiden motsvarar cirka en tredjedel av nedslagen i vårt material. Därmed är det näst största perspektivet, vilket stämmer väl överens med Tornbergs avhandling *Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000* (2000). Hon konstaterar nämligen att det är detta perspektiv som tillsammans med *Ett fullbordat faktum* dominerar i hennes material. De flesta av nedslagen i vårt material inom *En kompetens för framtiden* syftar på olika sätt till att förbereda läsaren inför vardagssituationer i målspråkslandet (2A *Kulturell handlingsberedskap*). Målspråkslandets kultur betraktas som något nationellt enhetligt som läsaren ska lära sig att hantera för att undvika konflikter och kulturkrockar i målspråkslandet. Ett mycket tydligt exempel på detta är närvaron av svensken Roger i *Un air de Paris* och hans konfliktfyllda upplevelser i Paris (5.3). Även om Roger inte är representativ för materialet som helhet, förstärker han oundvikligen perspektivet *En kompetens för framtiden* i den aktuella boken.

Den kulturella handlingsberedskapen förmedlas ofta i dialogtexter där man får följa fiktiva personer i kommunikativa situationer. Således handlar det om att med hjälp av den språkliga kompetensen kunna klara av olika situationer i målspråkslandet. Detta medför en enstämig kommunikation där tolkningsföreträdet ligger hos läroboksförfattarna. De äger den kulturella och språkliga kompetens som läsaren

behöver lära sig för att klara en framtida vistelse i målspråkslandet. Det handlar ofta om stereotypa föreställningar om vad man gör som turist i ett främmande land så som att besöka banken, gå på restaurang, handla i butik, checka in på hotell och så vidare:

- Hovmästaren!
- Ja, frun? Har ni bestämt er?
- Jag tar sex sniglar till förrätt, och sedan en strak tartare med sallad.
- Utmärkt, frun. Önskar ni något att dricka?
- Ja, ett glas rödvin och lite vatten, tack. (AUB1 2004:66)

Den kulturella handlingsberedskapen förekommer även som direkta uppmaningar till läsaren. Läroboksförfattarna, vars röster ofta döljs bakom fiktiva personer och faktatexter, träder fram och talar direkt till läsaren i ett *läsarperspektiv* med hjälp av andra personens pronomen *du* eller med hjälp av imperativformer (Hellspong & Ledin 1997:136). Detta är ytterligare ett exempel på enstämig kommunikation och att tolkningsföreträdet ligger hos någon annan än läsaren. Några mycket tydliga exempel på hur läroboksförfattaren ger läsaren tips på hur han/hon ska bete sig i tunnelbanan eller på hur man hälsar i syfte att undvika framtida problemsituationer, följer nedan:

När du åker vanliga tunnelbanan går du genom spärren och stämplar samtidigt biljetten. Sedan använder du inte biljetten mer, men du ska kunna visa upp den [...]. Åtskilliga är de svenskar som liksom Roger inte kommer ut genom spärren [...]. Det är alltså ingen fara om du råkar åka åt fel håll. Kliv bara av vid nästa station och gå till motsatt perrong (ADP 2009:96).

Ta för vana att säga *ni*. Det är aldrig fel. Och glöm inte att hälsa när du går in i en affär eller på ett café (ESC1 2003:8)

Förväxla inte **le** chèvre och **la** chèvre, *geten*. (AUB1 2004:39).

Vidare ifrågasätter vi huruvida konsekvenserna av att i ostbutiken be om en *get* (la chèvre) istället för en *getost* (le chèvre), eller att säga *du* istället för *ni* till kyparen på kaféet, är så allvarliga som läroboksförfattarna ofta framställer dessa som. Denna diskussion kommer vi att utveckla i kapitel 7.

Markant för detta perspektiv i vårt material som helhet är att man presenterar mönster för läsaren inför mötet med den främmande kulturen. Dessa mönster gynnar inte en flerstämighet, då de förutsätter givna svar. Man kan dock fråga sig vad som händer om mönstret från läroboken inte överensstämmer med den verkliga situationen. Om eleverna ska få den handlingsberedskap som man eftersträvar är det viktigt att den verkliga situationen i målspråkslandet stämmer överens med mönstret, något som torde stå utanför både läsarens och läroboksförfattarens kontroll.

6.3 Ett möte i öppet landskap i de sex läroböckerna

I *Ett möte i öppet landskap* står inte handlingsberedskapen längre i fokus. Flerstämmigheten som uppstår i mötet mellan olika individer leder till ett processperspektiv på kultur. Kultur blir något ständigt omskapande och icke beständigt. *Ett möte i öppet landskap* är det minst förekommande perspektivet i materialet med enbart 43/215 nedslag (20 %). Den förhållandevis låga representationen av perspektivet går hand i hand med Tornbergs resultat, som fastslog att de två förra perspektiven är dominerande. Utmärkande för vårt material är att de olika läroböckerna skiljer sig mycket åt vad beträffar andelen nedslag inom perspektivet. Den bok som har högst andel nedslag är *Buena Idea 1* med 34 % av läromedlets nedslag i detta perspektiv, medan *Un air de Paris* endast har 5 % av nedslagen inom perspektivet. *Ett möte i öppet landskap* avspeglar sig i ett antal texter och nedslag som varken berör realinriktad kunskap eller kulturell handlingsberedskap. Istället gäller det texter där flerstämmighet råder, där spontana möten mellan olika individer uppstår och där individen snarare än dess nationella identitet står i fokus.

Två texter i *Un air de Paris* illustrerar tydligt detta. I en bok som i övrigt har en hög andel nedslag inom kategori 2A *Kulturell handlingsberedskap*, utmärker sig dock två texter som kontextoberoende/individcentrerade och tillhörande *Ett möte i öppet landskap*. Den svenska karaktären Marie framställs inom 2A som representant för den svenska kulturen under sin vistelse i Paris då hon ställs inför olika situationer som kräver kulturell handlingsberedskap. I 3A karakteriseras hon dock i dessa båda nedslag av att vara kontextoberoende på så sätt att hennes nationalitet inte längre står i fokus, inte heller den situation som hon befinner sig i. Att hon råkar befinna sig i Paris hos en frisör eller i kön på posten är en tillfällighet och vi tänker att situationen hade sett likadan ut oavsett nationalitet eller plats. Många exempel av denna kontextoberoende och individcentrerade karaktär finns i *Buena Idea 1* som är den bok som alltså har flest nedslag inom perspektivet. I *Buena Idea 1* möter läsaren exempelvis den stressade och hårt arbetande Àngel García, som en dag bestämmer sig för att inte gå till arbetet. Han är trött på jobbet och vill förändra sitt liv och ägna mer tid åt sin familj. Det är tydligt att Àngel García, genom sitt spansk klingande namn och sin nyinköpta lägenhet i Sevilla, är spanjor. Dock är det inte nationstillhörigheten som står i fokus i texten. Det som händer Àngel García hade kunnat hända vem som helst och var som helst, precis som i fallet ovan med Marie. Situationen är således inte specifik för målspråkslandet. Även samtal i

olika sammanhang, om alltifrån kvällens konsert eller restaurangbesök till reflektioner kring det gångna sommarlovet eller ett gemensamt musikintresse är vanligt förekommande och belyser alla det kontextneutrala och individcentrerade som utmärker *Ett möte i öppet landskap*, enligt Tornberg (2000).

Trots att tidigare forskning (Tornberg 2000, Gagnestam 2006, Kramsch 1993) tyder på att *Ett möte i öppet landskap* är den kultursyn som borde prägla ett globaliserat samhälle med multietniska klassrum, tyder alltså vårt resultat på att perspektivets förekomst i många av de undersökta läroböckerna är begränsad och i vissa fall nästintill obefintlig, till fördel för de bägge tidigare perspektiven. Undantag från detta är, som vi har sett, *Buena Idea 1* som utmärker sig med en större andel nedslag.

Den relativt ringa förekomsten av kategori *3B Populärkultur* kommer vi att diskutera i den sammanfattande diskussion som följer (7).

7. Diskussion och slutsatser

Vi har i vår uppsats analyserat sex olika läroböcker i franska och spanska i syfte att undersöka fördelningen av Tornbergs tre kulturperspektiv (*Ett fullbordat faktum*, *En kompetens för framtiden*, *Ett möte i öppet landskap*) i respektive lärobok, samt materialet som helhet.

Resultatet av analysen av materialet som helhet ger den genomsnittliga fördelningen 50 % - 30 % - 20 % mellan perspektiven. *Ett fullbordat faktum* är således det perspektiv som dominerar materialet som helhet. Tornbergs resultat visade att både kursplaner och läroböcker domineras av *Ett fullbordat faktum* och *En kompetens för framtiden* (2000). Även om våra siffror inte på något sätt är jämförbara med Tornbergs forskning, kan vi ändå konstatera att *Ett fullbordat faktum* dominerar även i vårt material följt av *En kompetens för framtiden*. Därmed finns det ett tydligt produktperspektiv på kultur i vårt material. I enighet med Tornberg (2000) menar vi att detta är en kultursyn som inte längre är hållbar i det globaliserade samhälle som vi idag lever i. Nationella avgränsningar vad beträffar kultur är förlegade och produktperspektivet på kultur likaså. Det processperspektiv som vi funnit stöd för hos bland annat Tornberg (2000), Kramsch (1993) och Gagnestam (2006) återfinns endast i liten utsträckning i våra läroböcker. Vi menar att vårt material befinner sig någonstans i spänningsfältet mellan språkundervisningens tradition i *antiquities* och *kulturkunde* och kulturbegreppets nya

innebörder, en liknelse som Tornberg gjorde i anslutning till de reviderande kursplanerna för moderna språk i grundskolan (2000:241).

I vårt analysarbete har flera iakttagelser gjorts, varav tre vi finner särskilt relevanta att diskutera här. Inom perspektivet *Ett fullbordat faktum* finner vi det stora antalet stereotypa propositioner uppseendeväckande. Vi frågar oss om man överhuvudtaget kan tillåta sig att förmedla en generell bild av nationella, kollektiva identiteter som "fransmän" eller "spanjorer" eller "mexikaner" i läroböcker? Vi ser en fara i detta eftersom det riskerar att ge en förenklad bild av till exempel fransmannen som en kontinuerligt ostätande individ eller, i mexikanens fall, fiskätande. Stereotypa framställningar som dessa får didaktiska konsekvenser och ställer höga krav på läraren eftersom det kräver ett aktivt bearbetande av texterna. Annars skapas grogrund för förutfattade meningar och stereotyper om den Andre. Vidare finner vi det anmärkningsvärt att man presenterar faktiska påståenden om länder, kulturella produkter, geografi, samhällsförhållanden men framförallt om människor utan att referera till någon källa. I dessa fall kan läsaren inte tolka påståendet som något annat än en sanning, eftersom man inte har någon möjlighet att verifiera uppgifterna. Detta är skrämmande med tanke på att många av påståendena faktiskt är felaktiga eller kränkande. Som vår teoretiska genomgång befäster är kollektiva avgränsningar och nationella identiteter inte längre relevanta. Vi är därför förvånade över det stora antal generaliserande propositioner om olika nationella identiteter som förekommer i materialet.

En annan viktig iakttagelse i vårt arbete rör *En kompetens för framtiden* och hur man här tenderar att producera färdiga mönster i syfte att skapa en kulturell handlingsberedskap. Vi ser en risk i att eleverna blir låsta i fasta handlingsmönster. Genom att presentera en enstämig modell för hur man betar sig i målspråkslandet, förstärks produktperspektivet på kultur och spontana möten med den Andre hindras. Eftersom läroboken (eller läroboksförfattaren) har tolkningsföreträde, har eleven inget annat val än att tillägna sig dessa på förhand uppställda mönster. Vi ställer oss här frågan vad som händer i målspråkslandet när de stereotypa kommunikativa mönster man fått lära sig inte fungerar? För att återgå till karaktären Roger i *Un air de Paris*, som vi menar väl belyser detta perspektiv, frågar vi oss om det verkligen är så allvarligt att begå de "kulturella" felaktigheter som han gör. På samma sätt tänker vi kring

getosten (se avsnitt 6.2) där läsaren varnas för att använda fel artikel. Vi tänker att kanske väcker misstaget ett leende hos expediten, men förmodligen är det inte allvarligare än så? Detta är återigen tydliga exempel på ett produktperspektiv: så här ska du tala. Vi frågar oss vidare om dessa fasta mönster inte snarare stjälper än hjälper?

Istället för att ge avskräckande exempel, borde man kanske uppmuntra till olika strategier att ta till i målspråkslandet istället? Exempelvis tänker vi att man i böckerna kunde föra diskussioner om hur man uppfattas som individ, eller vilka signaler man utsänder, om man tilltalar en doktor med *du* eller om man glömmer att hälsa när man går in i en butik. Kanske kan detta bidra till att man vågar interagera med den Andre i målspråkslandet och till insikten att det är acceptabelt att göra såväl språkliga som kulturella misstag. Kanske kan kulturkrockar till och med leda till ökad kulturell förståelse? Vi menar, i likhet med Kramsch (1993) att det är det som sker i mötet med den Andre som man ska förhålla sig till, inte till en i förväg uppställd produktsyn på kulturbegreppet.

Stereotypa bilder och mönster i form av kulturell handlingsberedskap går naturligtvis inte helt att undvika i språkundervisningen, men vi ser möjligheter i perspektivet *Ett möte i öppet landskap*, den tredje av våra iakttagelser. Detta är ett perspektiv som dessvärre är svagt representerat i vårt material. Forskningen visar att det är denna kultursyn som borde genomsyra språkundervisningen och läroböcker i språk idag. Analysen av vårt material talar sitt tydliga språk. Detta är det perspektiv som har lägst antal nedslag (20 %). Därför menar vi att det krävs ytterligare forskning inom detta område. Hur utformar man läroböcker i språk som gynnar Tornbergs *Ett möte i öppet landskap*? Kanske skulle ökad individfokusering i texterna hjälpa, där nationell identitet inte står i fokus och där olika röster får komma till tals (flerstämmighet). Vidare tänker vi att användandet av autentiska texter skulle gynna denna flerstämmighet eftersom andra röster än läroboksförfattarens skulle komma till tals. Dessutom skulle populärkultur på ett betydligt mer aktuellt och naturligt sätt föras in i undervisningen. Vi tänker, av egen erfarenhet, att elever inte vill lyssna på popmusik som är flera år gammal, vilket ofta är fallet i läroböcker.

Vi tänker vidare att den information och kunskap som man förmedlar i *Ett fullbordat faktum* och *En kompetens för framtiden* också skulle gå att förmedla i kontextneutrala

och individcentrerade texter. Således kan man undvika alltför stereotypa skildringar samt alltför fasta kulturella handlingsmönster.

Den kollektiva identiteten tappar betydelse i *Ett möte i öppet landskap*. Kulturbegreppet ses däremot som en ständigt pågående process, skapande och omskapande. Att jag är svensk och du är fransk eller spansk är inte längre intressant. Det är däremot det som uppstår i mötet mellan oss båda, *den tredje platsen*.

8. Litteratur

Auger, Natalie (2007). *Constructions de l'interculturel dans les manuels de langue*. Proximités E.M.E.

Bodin, Brita & Fant, Lars (1995). *Från kultur till kultur*. Bonnier Utbildning. Uppsala.

Cuesta, Isabel de la (2005): "Hur presenteras den spanskspråkiga kulturen i de läromedel i spanska som produceras i Sverige". I: Larsson Ringqvist, Eva och Valfridsson, Ingela (red.). *Forskning om undervisning i främmande språk. Rapport från workshop i Växjö 10-11 juni 2004*. Växjö University Press. Växjö.

Forsman, Liselott (2006). "Att utveckla medvetenhet om mångfald och respekt för olikhet i engelsk-klassrummet". I: Tornberg, Ulrika (red.). *Mångkulturella aspekter på språkundervisningens kommunikativa praktiker*. Örebro Universitet. Örebro.

Gagnestam, Eva (2003). *Kultur i språkundervisning - med fokus på engelska*. Karlstad Universitet. Karlstad.

Gagnestam, Eva (2006). "Kultur i språkundervisningen i en mångkulturell värld". I: Tornberg (red.). *Mångkulturella aspekter på språkundervisningens kommunikativa praktiker*. Örebro Universitet. Örebro.

Gagnestam, Eva (2005). *Kultur i språkundervisning*. Studentlitteratur. Lund.

Hellspång, Lennart & Ledin, Per (1997). *Vägar genom texten*. Studentlitteratur. Lund.

Kirsch, Frank-Michael (2004). "Språk och läroböcker i språk - nyckel till andra kulturer". I: Lahdenperä, Pirjo. (red.). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Studentlitteratur. Lund.

Kramsch, Claire (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford University Press. Oxford.

Nationalencyklopedin. Nätupplaga. Tillgänglig: < <http://www.ne.se> > (2010-03-16).

Skolverket (2000). Kursplaner för moderna språk (SKOLFS2000:87). Tillgänglig: < www.skolverket.se > (2010-02-22).

Sundberg, Ann-Kari (2005). I: Larsson Ringqvist, Eva och Valfridsson, Ingela (red.). *Forskning om undervisning i främmande språk. Rapport från workshop i Växjö 10-11 juni 2004*. Växjö University Press.

Sundberg, Ann-Kari (2006). I: Tornberg, Ulrika (red.). *Mångkulturella aspekter på språkundervisningens kommunikativa praktiker*. Örebro Universitet.

Svensson, Jimmie (2008). *Kulturbilden i läromedel i tyska för grundskolan*. Malmö Högskola (Examensarbete). Pdf-fil. Tillgänglig:
<<http://dspace.mah.se:8080/bitstream/2043/7007/1/Examensarbete%20J.pdf> >
(2010-03-23).

Säljö, Roger (2005). "L.S. Vygotskyj - forskare, pedagog och visionär". I Forssell, Anna (red.). *Boken om pedagogerna*. Liber. Stockholm.

Tornberg, Ulrika (2000). *Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000*". Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala Studies in Education 92. Uppsala Universitet.

Tornberg, Ulrika (2001). "Interkulturalitet – en relation på gränsen mellan dåtid, nutid och framtid". I: *Språkboken: en antologi och språkundervisning och språkinläring*. Skolverket. Pdf-fil. Tillgänglig:
<<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2097> > (2010-03-16).

Tornberg, Ulrika (2009). *Språkdiradik*. Gleerups. Malmö.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur. Lund.

Analyserade läroböcker:

Håkansson, Ulla, Álvarez Montalbán, Fernando & Beeck, Hans L. (2006). *Buena Idea 1*. Bonnier Utbildning. Stockholm.

Johansson, Maritha & Swedenborg, Eky (2004). *Au boulot 1*. Ekelunds Förlag. Falköping.

Lagercrantz, Kerstin & Vall, Bärbel (2002). *Mucho gusto 1*. Bonnier Utbildning. Falköping

Masoliver, Joaquín, Barnéus, Birgitta & Rindar, Kjell (2005). *Por supuesto 1*. Liber. Stockholm.

Pettersson, Ulla Britta & Lindfors, Eva (2009). *Un air de Paris*. Gleerups. Malmö.

Tillman, Birgitta (red.) (2003). *Escalade 1*. Liber. Stockholm.

Bilagor

Bilaga 1: Analysmatris *Escalade 1*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska / Geografiska fakta/Infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls-/Vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlingsberedskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontextoberoende</i>	<i>3b Populär-kultur</i>
			X			
		X			X	
		X	X			
			X			
		X				
		X				
					X	
	X					
			X			
					X	
			X	X		
X						
		X			X	
					X	
		X				
X	X	X				
					X	
	X	X				
X						
		X			X	
		X			X	
			X			
X		X				
		X	X			
		X			X	
					X	
X						
		X				
5	3	14	7	1	10	0
22 55%			8 20%		10 25%	

Bilaga 2: Analysmatris *Au boulot 1*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska / Geografiska fakta/Infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls- /Vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlings- beredskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontext- oberoende</i>	<i>3b Populär- kultur</i>
X						
			X			
		X				
X						X
					X	
	X	X				
			X			
	X					
		X			X	
X						
	X					
	X					
		X				
					X	
				X		
		X				
		X	X			
X						
<i>4</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
<i>14 64%</i>			<i>4 18%</i>		<i>4 18%</i>	

Bilaga 3: Analysmatris *Un air de Paris*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska / Geografiska fakta/Infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls- /Vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlings- beredskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontext-oberoende</i>	<i>3b Populär- kultur</i>
			X			
X						
			X			
	X					
		X	X			
			X			
				X		
			X			
			X			
	X		X			
			X			
X						
			X			
		X				
X	X					
			X			
	X					
			X			
X			X			
X	X	X				
					X	
			X			
		X			X	
				X		
X	X					
				X		
X	X					
X	X					
8	8	4	13	3	2	0
20 53%			16 42%		2 5%	

Bilaga 4: Analysmatris *Por supuesto 1*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska / Geografiska fakta, infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls- och vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlings- beredskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontext-oberoende</i>	<i>3b Populär-kultur</i>
		X				
			X			
			X			
X						
			X			
			X			
X						
		X				
			X			
			X			
X						
			X			
X						
		X				
			X			
			X			
X						
					X	
X					X	
		X				
			X			
		X				
			X			
X				X		
		X				
			X			
	X					
			X			
			X			
					X	
X						
			X			
					X	
						X
8	1	7	16	1	4	1
16 42%			17 45%		5 13%	

Bilaga 5: Analysmatris *Buena Idea 1*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska /Geografiska fakta, infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls-och vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlingsberedskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontextoberoende</i>	<i>3b Populärkultur</i>
			X			
			X			
			X			
					X	
					X	
X						
X						
X						
		X				
					X	
					X	
			X			
					X	
					X	
			X			
			X			
						X
			X			
		X				
		X		X		
					X	
X						
						X
	X					
		X				
						X
		X				
X						
	X					
		X				
						X
5	2	6	7	1	7	4
13 41%			8 25%		11 34%	

Bilaga 6: Analysmatris *Mucho Gusto 1*

<i>Ett fullbordat faktum</i>			<i>En kompetens för framtiden</i>		<i>Ett möte i öppet landskap</i>	
<i>1a Historiska /Geografiska fakta, infrastruktur</i>	<i>1b Kulturella produkter</i>	<i>1c Samhälls-och vardagsliv</i>	<i>2a Kulturell handlingsberedskap</i>	<i>2b Jämförelse</i>	<i>3a Kontext-oberoende</i>	<i>3b Populär-kultur</i>
			X			
	X					
		X				X
			X			
			X			
			X			
		X				
			X			
			X			
X						
X						
X						
X						
					X	
			X			
			X			
			X			
					X	
					X	
	X					
	X					
					X	
					X	
	X		X			
		X				
		X	X			
					X	
					X	
					X	
	X					
		X				
X						
X	X					
X	X					
X						
	X					
	X					
7	10	6	11	0	10	1
	23 51%		11 24%		11 24%	

Bilaga 7: Tematabeller

Escalade 1	Au boulot 1	Un air de Paris	Por supuesto 1	Buena Idea 1	Mucho gusto 1
ESC/1/Hälsa/Presentera	AUB/1/Frankrike	ADP/1/Hälsa, presentera	PS/1/Tidningskosken	BI/1/Hälsa/Presentera sig	MG/1/Hälsa/Presentera
ESC/2/Husdjur	AUB/2/Inköp bageri, chark.	ADP/1/Transport	PS/1/Hälsa/Presentera	BI/2/"Var ligger?"	MG/2/Celebriteter
ESC/3/Inköp	AUB/2/Affärer	ADP/2/Hitta rätt	PS/2/Hotell	BI/3/Hälsa/Presentera sig	MG/2/Celebriteter
ESC/4/Hälsa, Presentera	AUB/3/Celebriteter	ADP/2/Eiffeltornet	PS/3/Sevilla	BI/4 Adelas resa	MG/3/Språk
ESC/4/Yrke	AUB/4/Marie-Emilie	ADP/3/Äta, dricka ute	PS/3/Hälsa/Presentera	BI/5/Hemma hos Isabel	MG/3/Hälsa/Presentera
ESC/5/Hushållsapparater	AUB/5/Frukt, mat	ADP/4/Hotell	PS/3/Hitta rätt	BI/6/Spanien	MG/4/Bokstavering
ESC/5/Strömavbrott	AUB/6/Samtal	ADP/4/Matvanor, frukost	PS/4/Spanien	BI/6/Chile	MG/5/Presentera/Beskriva sig själv/andra
ESC/6/Parfym	AUB/6/Ost	ADP/5/Presentera sig själv	PS/4/Lotterier	BI/7/Madrid	MG/6/Språk
ESC/6/Inköp kläder	AUB/7/Carolines husdjur	ADP/5/Hotell	PS/4/Hälsa/Presentera	BI/7/Madrid	MG/6/Fax
ESC/7/Pajen	AUB/8/Paris plage	ADP/6/Sevärdheter.	PS/4/Inköp frimärken	BI/8/Vardag/Hemma	MG/7/Tid
ESC/8/Presentera sig	AUB/8/Niki de Saint-Phalle	ADP/7/Inköp, tidning	PS/5/Perú	BI/9/Veckoplaner	MG/8/Mexiko
ESC/8/Bretagne	AUB/8/Stade de France	ADP/8/Quartier Latin	PS/5/Tid/Klockan	BI/10/Inköp mat	MG/9/Casares
ESC/9/Fritidssyss.	AUB/8/Tidningar	ADP/9/På banken	PS/6/Andalusien	BI/11/Planera fritiden	MG/9/Spanien
ESC/10/Henri Carron	AUB/9/Morgan	ADP/9/Euro	PS/6/Fotbollsintresset	BI/12/Ángel Garcías dag	MG/10/Klimat
ESC/10/Tidningar	AUB/9/Skolan	ADP/10/Längs Seine	PS/6/På bussterminalen	BI/13/Äta/dricka ute	MG/10/Klimat
ESC/11/EU-länder	AUB/10/Invandring	ADP/11/Bekantskap	PS/6/På kaféet	BI/14/Ära/dricka ute	MG/11/Bekantskap
ESC/12/Veckoplaner	AUB/11/Äta ute lunch	ADP/11/Ost	PS/7/Religiösa högtider	BI/15/Musik	MG/12/Hitta rätt
ESC/12/Film	AUB/12/Paris	ADP/12/Bekantskap	PS/7/Fritid	BI/16/Inköp kläder	MG/13/Hitta rätt
ESC/13/Klimat		ADP/12/La défense	PS/8/Klimat	BI/17/Migration	MG/14/Veckoplaner
ESC/14/Hushållsarbete		ADP/12/Transport	PS/8/Samtal	BI/17/Migration: "En bättre framtid?"	MG/15/Lovet
ESC/15/Vardag		ADP/13/Bio	PS/9/Fruktodling	BI/18/Sport	MG/16/Konst
ESC/16/Äta ute		ADP/14/En strulig dag	PS/9/Fruktodling	BI/18/Sport	MG/17/Restaurang Arzak
ESC/16/Kaféliv		ADP/14/Telefonhytt	PS/9/Inköp frukt	BI/19/Spaniens klimat	MG/18/Invitation
ESC/17/Hotell		ADP/15/Frisören	PS/10/Spanska språket	BI/20/Film-Bio	MG/19/Bestämma träff
ESC/18/Hälsa		ADP/15/Shopping	PS/10/Be om upplysningar	BI/21/Film	MG/20/Inköp
ESC/19/Möblera		ADP/16/Hemma hos	PS/10/En engelskman i Spanien	BI/21/Film	MG/21/Mexikansk gastronomi
ESC/19/Rivieran		ADP/16/Belleville	PS/11/Diktatorer	BI/21/Spansk film	MG/21/Mexikaners matvanor
ESC/20/Skolan		ADP/17/Gastronomi	PS/11/Tidningar	BI/22/Skolan	MG/21/Äta dricka ute
		ADP/17/Montmartre	PS/11/Inköp tidning/bok	BI/23/Argentina	MG/22/Spansjorers matvanor MG/22/Konsumtion
		ADP/18/Paris	PS/12/Sjuk	BI/24/Spanskspråkig kultur	MG/24/Hemma hos
			PS/13/Tjurfäkting	BI/24/Spanska språket	MG/24/måndagsmorgonsyndromet
			PS/13/Inköp	BI/24/Spanskspråk	MG/25/Tavla de

			<i>apotek</i>	<i>kig kultur</i>	<i>Goya</i>
			<i>PS/14/Resa</i>		<i>MG/25/Vardag i Chile</i>
			<i>PS/14/Resa</i>		<i>MG/27/Filmreferat</i>
			<i>PS/15/Ramblan i Barcelona</i>		<i>MG/27/Kontaktannonser</i>
			<i>PS/15/Inköp kläder</i>		<i>MG/28/Kläder</i>
			<i>PS/15/Planer för kvällen</i>		<i>MG/29/Kontaktannonser</i>
			<i>PS/15/Planer för kvällen</i>		<i>MG/30/Mayakulturen</i>
					<i>MG/31/Museum</i>
					<i>MG/32/Andalusien</i>
					<i>MG/32/Andalusien</i>
					<i>MG/33/Europa</i>
					<i>MG/34/Pedro Almodovar</i>
					<i>MG/34/Konstnären Botero</i>